

పదవిల్ల

రచయిత:

శ్రీ పినిశెట్టి శ్రీరామమూర్తిగారు.

వల్లభుడు:

శ్రీ నూలునుబ్బరావు అండ్ సన్
శ్రీ పాండురంగాబుకొడిపా, కస్తూరీ, కాజుకుండి.

1944.

అధర్మ మహాపురుషుల జీవితాలను చదివి వారి అం
రంగిక ఆశయాలను అర్థంచేసుకొనలేక బాహ్యచిహ్న
మగు బ్రహ్మచారివ్రతాన్ని అనుష్ఠించామని ప్రయత్న
చేసి విఫలమనోరథు డేవిధంగా అయిందీ- పేదపిల్లని ఆ
రించి పోషించి పెద్దజేసినంతలో ప్రేమనాహినికి బంధిత
రాలై అతడే భర్తని మనస్సులో ఆరాధించుకొంటూ
ఓ, పెళ్లొద్దని నిరసించినతడు అనేక కష్టాలుపడి ఆఖరి
పెళ్ళి కేవిధంగా ఒడంబడినదీ—

అనువుగా చిక్కిందని మేనల్లునిఆస్తి హరిందామని ఒక
ఆసామీ చేసిన అన్యాయం, ఇంట ఇల్లాలున్నప్పటికీ పర
స్త్రివాంఛాపరత్వంతో కామాతురుడై కడకు ఏవిధంగా
జీవితరథాన్ని కూలదోచుకున్నదీ- భావసమ్మిళితం చిత్రం
చడానికే ఈకథాప్రయత్నం.

ఇట్లు: — రచయిత.

—* మౌ న్న రి క. *—

నర్మహక్కులుగాకవి. పింఛం 1200

అగ్గనిమిథికి నేత్రాలతో అలోచన చూర్వకంఠం ఆకాశం కేసరీ
స్తూన్నాడు మాళి. అగ్గనిచేతులలో చెట్టికాగితాలు మెగుస్తున్నాయి.

అత్తుతగా అలోచన తప్పిస్తవాలిగా చెట్టి కాగితాలు తొడమీద
మాపి వెన్ షో ఏదో వ్రాసుబోతున్నాడు కాపాలోపగాలి నయ్యారంగా
వచ్చి పూలపనాన్నంతా 'మేళ నెల్లా' పిలిచింది. మాళి చేతులలో కాగి
తాలు 'టపటప' కొట్టొచ్చాయి. 'మేళ నెల్లా' అంటూన్న పరిస్థితిలో
లో పాలగిడుతో తెలిసిపోతూన్న సజేష్ నిర్భయ పగుగునవచ్చి మాళి
లేసి నిగాలుగా చూస్తూంది 'మేళ నెల్లా' నాగిగా నాటింది అమ్మ
అటంకావే అంటూ నిర్భయ కాగితాలు నీకువచ్చి ఇచ్చేస్తాను' అంటూ
శశీ! ఈలాగున నచ్చాన' అంటూ మురిసిపోతూ ఉంది.

'మాళీ! మాఅమ్మకు ఆయాసం ఎక్కువయింది. ఆయాసాన్ని చూ
డలేక భయంతోచి ఇలాగున పరుగెత్తకొచ్చాను.' అంటూ నేత్రాభి
వయంచేస్తూ చెప్పింది శశి.

'భయమెందుకు శశీ! నేనున్నానుగా! అంటూ సముదాయించాను.

'అందుకేగా ఇంత తొందరగా నీళ్ళుర కొచ్చాను.' అంది శశి

'పోగొట్టడం నచ్చాన'.

'వచ్చారు. ఏదో తెల్లటిపొడిచ్చి భయంలేదని చెప్పి వెళ్ళిపోయి
రు. అగ్గని ఏమిటి మాళీ! ముట్టలలోకే కాదు వెళ్ళబుచ్చు ముగ్గునా.
అక్కడ అమ్మకు ఎలాగుందో—' అంటూ శశి కాదుతుంటున్నానే
కాగిలాంటి కళ్ళలో నీళ్ళు గిరున తిరగడం మాళి గమనించి—

'అయ్యో శశీ ఇంక పొక్కిలిపోయిందా? రా వెళ్ళదాం.' అంటూ శశి
ముందు నడుస్తూంటే, పొంగుతూ వగినహీనుని నీటిలోనుంచి వెలుగున

ఎగిరిన చేపలాగున, శశి మాలివన్నగడనేనైగ్రంథో కనకాగ్రేవైగిది

పాతబడిపోయి చెల్లకొనిపోయి వెళ్ళిరిన్నున్నట్లుగా ఉన్నాయగాయింటి గోడలు. పండెరవైన పకచిన్నగా తాళగతులు అయిపోయిన అక్కడ క్కడా చెడనిపోయి ఉన్నాయి. అత్తమిమ్మాన్న భాను : గ్రహశ్రీ ఆయింటిలో అలంకరించిన అద్దాలులాగున మెరుస్తూ చిలకపోయగాన్ని గుప్పుతున్నాయి. ఆయింటి లోపలభాగాన్ని పాత సులకమగచమునై పడుకొని పాడుబడిన దేవాలయంలో విగ్రహాలాగున కళానిశీనంగా వుంది కాంతం. ఆరభోతూన్న గృహకాంతంలు అమె ఆరమోహు కళ్యణో కనుపిస్తున్నాయి. గాలివానకు గూగు చెడనిపోయింది గూడా అడుగుతో కం. గారుపడుతున్న కవశాలూ క కాంతం గురుకు లాగునూది.

గుమ్మరిలోఉన్న గుమ్మకక్క నిర్లగగా మొగడం మొదలుపెట్టింది శశి వస్తూండని కాంతంకు తట్టింది.

‘ ఆయ్—చంద్రీ! ఆగు. ‘మాన మాలియే ‘ అంటూ వెనుకనున్న శశి ఎదురుకువచ్చి చేతులుచాచి చందిరిస్తే కక్కతో చెప్పగా, మొరగడంమాని నాలుకచాచి తోక ఆడించింది. అలశ్యం చేయడానికి అనకాశం లేనందున కక్క ఆహ్వానాన్ని అతిశీఘ్రంగా అందుకొని ఆ జీర్ణ కుటీరంలో ప్రవేశించారు శశి మాళీలు.

సంతోషం చూపించడానికి బదులు చింతాకోకిలు కాంతంముఖంలో కనుపించాయి. ‘ కాంతమ్మగారూ! ఏలాగుంది? ‘ అంటూ మంచం గ్గరగా కాళ్ళమీద నిలబడి కాంతం ముఖంలోకిమాస్తూ అడిగాడుమా

‘ అబ్బ... బాధ! బ్రతికలేను—’ అంటూండగానే శశి మంచి రహితంగా ఉన్న ఆమె వస్త్రాలను అభివృద్ధి అటాయిటు కదుపుతూ ‘ అమ్మా ఏమిటే పిచ్చిమాట లాడుతున్నావ్? అంటే ఆశగామాస్తూ—

‘ అమ్మా శశీ! నీవేనా? మాళి వచ్చాడా?... చక్కటి సమయం లో వచ్చారు. అందుకు సంతోషం. ‘ అంది కాంతం.

‘అలాగు అంటారేమిటండీ? నామాటలు నాకేమీ అర్థంకావడంలేదు

‘అర్థం కావడంలేమా? నా అర్థం ఏమిటంటూ అయినంతో
బాటకొన దగ్గింది కాంతం.

‘అలాగున అవశకునంగా మార్చుకుంటారేమిటి? ‘ అంటూ మాళి

‘ఇక నాజీవితంలో అవశకునంగాక శుభశకునం అంటూవుందీ?
—వుంది... కాని నేను చూడలేనేమో. ‘ అంటూ అర్థనేత్రాలువిప్పి
విశాలంగా కాంతం చూడడం ప్రారంభిస్తే—

‘అదేమిటే? ‘ అంటూ ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు మాళి.

‘నాశరీరి నీవు వెళ్ళిచేసుకునే శుభశకునం. ‘ అంటూ శశివైద్యుని
మమాపులు విగిడిస్తే—అర్థి వికారమాపులు శశి చూడనేక తలకిరి
దుకు వంచుకొని కళ్ళనీళ్ళు పోగొడి.

‘శశిని వెళ్ళాడమా? ఎచు? ‘

‘నీవే? అలా ఆశ్చర్యపడతారెందుకూ? ‘

‘నేనా? మీతో ఎప్పుడయినా ఆమాటన్నానా? ‘

‘లేదు... కాని శశిని ప్రేమించావ్. ప్రేమ స్వేచ్ఛావిహారికీ, అర్థం
గాని అమాయకులు ప్రేమను కామంతోపొల్పి కఠినమైనకష్టాలు పడ
తారు నాకడసరికోర్కె శశిని వెళ్ళాడమేనీవు.

‘ఆమాటను ఇప్పుట్లో చెప్పలేను. నేను శశిని వెళ్ళాడినా—అడక
పోయినా ఆమె జీవితాంతంవరకు పోషణవిధానం చూపేబాధ్యతనాది.

‘కాదు! నాఅంత్యసమయంలో ఇలాంటి అర్థువేసి, ఆనందంగాపోయే
నాజీవికీ నిరాశ ఎందుకు పురిగొల్పుతావు? బోషించేబాధ్యత ఉన్నపుడు
వెళ్ళాడితేమాత్రం తప్పేముందీ? ‘

‘తప్ప—ఒప్ప—నేను చెప్పలేను. చెప్పి తప్పలేను. అందుకు
నన్ను క్షమించి ఆవిశయాన్ని ఇక కదపొద్దు. ‘

‘వేదపిల్లనేనా? ‘

‘అనంతయండుంటే ఇంతవరకూ రావడం ఎందుకూ? ‘

మాళీ! శ్రద్ధగావిను. నాజీవితవిషయాలు క్లుప్తంగా చెబుతాను. ' శ్రద్ధగా వినుడి—అని కాంతం చెప్పడం ప్రారంభించింది.

' మాళీ! నేనూ నీలాగునే మొట్టమొదట్లో బాగ్యవంతుంటు బుట్టిన వీడ్డనే. మోహనుడనే మహా లక్ష్యాధికారికిచ్చి నాకు చెప్పిచేసినారు. పెళ్ళయిన ఐదునవవల్సినాలవరకూ అపాదపేర్లనుకోల్పా. నానేమాదినారు. ఆరోసంవత్సరం పాగిరంభంకాగానే శని నాగర్భంజోసడింది. మోహనుడు మణి అనే సురోక్తిని కాదుంచి కన్నెక్కినాడు. నదిగాచూసే వాడుగారు. అపర్దితుల్లో నామ్మనడూ. ఎదుగా పుట్టించేనో—నాకే అర్థంకాదు. చేమిమానులు క్రోధరూపానో ఏకవారి ఒకత్యకేసిఒక శ్వం శీవంగా చూసుకనేవాళ్ళు. ఆదని మగవారికి వంగిఉండాలనేభావం నాకప్పుడో ఏకరూకనినూ ఉండేదికాదు అదగాన్ని పూస బెట్టి డము క్రేయస్సు కాదని ఆయన కుండేదికాదు. కలికాలనబాధకు అనుభవించేవాళ్ళం. మోహనుతో వరిచయంగా ఉంటూన్న మణి కీవిధంగా వృత్తనంపాసి ఓరోజున పంపాను.

' మాళీ! మమకారంతో నీవు మంగతూన్నకొరవిని మనదేలానే భావంతో నామగనిని నీవశం చేయకున్నావు. ఎప్పటికయినా ఆకొరవిమూలంగా నీజీవితాన్ని దృఢముచేస కోసక మూలకు అపెక్షనో అడదే నా వైనంగా ఆనంధామాలతో కేరినుగంధంతో నాపల్లవచూ పంపిస్తా అనికా రాన్నిచ్చి. అనీనునిగాచేసి, అనుగ్రహమా—అనినా నావగాన్నిక పంపిస్తా పూజచేస్తాయున్న నామోహమిది. పేరులప పనికి నీ కర్మమంది అధికారం?నాఆనందాన్ని మామోహన్ని స్వాధికారంతో అనుభవించడం నాల్గయంకాదు. మాళీ! ఐదురోజులు నీకు గడుచిచ్చాయి. నామామోహమిది నా తప్పు క్షమించమని నన్ను కోసిన కుట్టునుకోలేక నీవూ బాగుపడుతుంది. లేదా ఆనాడు నీజీవితం హాసంకేసి నా నామామోహమే నీకు పంపిస్తాగలను.

ఇట్లు—కాంతం. అని ఉత్తరం. నాసిరిదలగా, నీకు అంధత్వం రావడం సూచేసారు. సూసున్నతపల్లవచూంలో కోపాన్ని కల్పిస్తా—అనినాను.

వారిచి ఉన్నాదిని స్థితికి తీసుకవచ్చింది గళవుపెట్టిన రోజులు గంటలు మీన నడచినస్తున్నాయి. శరీరం చిగ్గిగా మారోచోయింది. ప్రాణివరం నూచీ చేసినకరం చిగ్గిగా మారుచోచింది.

అయిదవరోజు నాయునిం ఆరుగంటలుయింది. తిన్నగాపై లలమూ చిలోఉన్న వైజారునుచీసి మొలలో గుడ్తువర్చి ముందునకు రెండడుగులు వేశాను. ఆననుయంలో పానభీతి — ప్రజానింద — ప్రాణభయం — ఈమాటలు నాదృష్టిలోలేవు. అంతలో భర్త ఇంటిలో వ్రనేశించి కోపంగా నాశేసినూస్తూ — ‘మణికి ఉత్తరంప్రాసింది నీవేనా?’ అన్నాడు ‘అవును’ నేనే! —’

‘అమెనుచుగిసి నీవు, నీకొస్తావా?’

‘అది అమె చచ్చిన తర్వాత మాట.’

‘అమె నిన్నే చంపితే —’

‘చానికి ఆ పాగుపంలేదు. ఉంటే ఇలాంటి హీనకార్యాని... ..’

‘యిప్పుడు నీయెదురుగావస్తా —’

‘నేనుకోరిన వరతులకు ఒప్పినట్లయితే విడుస్తాను.’

‘చేకపోతే —’

‘పొడుస్తాను’ అంటూ మొలనున్న వైజారునుపైకి తాగేనడి మోహానా న్ధభించి పోయాడు. నలుకదడితో పెరిగామాడ్డం ప్రారంభించాడు. అంత నేనే-మోహానా — అజాణిని నిడిచిపెట్టవా? అన్నాడు కోపంగా

‘— — — — —’

‘నన్ను పరిపూర్తిగా ప్రేమించావా?’

‘నావల్లకాదు. ఆమెను ప్రేమించాను.’

‘అవచారంకదా?’

‘కాదు. నీకోపకారణమే — మా ప్రేమద్వారము.’

‘అది మీ శ్రేయస్సుకోలేకదా?’

నా శ్రేయస్సుకోలేనేగాథంగా ప్రేమించినదానిమనస్సుకొప్పించవుగా.

‘నా అనుజ్ఞలేనిదే అది ముమ్మలను ప్రేమించడం తప్పుకదా?’

‘ఆ ధర్మశాస్త్రాలు నాకు పనికిరావు.’

‘అలా అయితే నన్నీం చేయడం దుకొన్నామా?’

‘విడచిపెట్టి దల్లుకొన్నాను.’

‘నా ప్రేమకు తావులేదా?’

‘నాదగ్గర కాదంటూ వెళ్లిపోతూంటే—కోపం చేయి మట్టుకులాగి ఆపుచేసి మోహా! ఇలాంటి నీచగుణ సంపదాయకడవైతే మా పెద్దవాళ్లు నన్నిచ్చి నీకు పెళ్ళిచేయటం నీలాగటి జారగుణం కలనాడితే ఉండే దానికన్నా—అనుక్కుంటూ ఉదరపోషణ చేసుకోవడం ఉత్తమం సరే! మీమణి—మీరూ స్వేచ్ఛగ ఉండండి. నేనేపోతాను. మీ స్వేచ్ఛకు భంగం కలుగుతుందేమోనని దానిని చంపడం మానుకున్నాను ప్రేమమాధుర్యం తెలియని మీలాంటి కామకులకు కష్టాలుతప్పవు. ఆ జాతిని ఏవిషయంలోనో అపాయం చేయగలదు జాగ్రత్త! ఇదే వెళ్ళిపోతున్నాను.’ అంటూ కైజారును అక్కడేవిడచి కళ్ళనీళ్ళు రాబోతూంటే ఆపుజేసుకొని ఆరుమాసాల గర్భిణితోనున్న ఆనాడు నేను మమ్మం విడచాను.’ అంటూ కాంతం నిరాడంబరమైన తన జీవితాన్ని చెప్పింది.

‘మాటి ఆశ్చర్యపడుతున్నా—కాంతమ్మగారూ! ఎంత త్యాగమయమైన జీవితమండీ! ఇంతకాలమూ ఎంతో పరిచయంయై యుండికూడా నాతో చెప్పలేదే.’ అన్నాడు.

‘నాదీనా! ఎంత నా క్రైయోభిమానం నైనప్పటికీ నాజీవితవిషయాలు నా అవసానకాలంలో చెప్పాలనుకన్నా—ఆవిధంగానే—నా ఆంతరంగిక బంధువుగు నీతో చెబుతున్నాను. జాగ్రత్తగావిను.’ అంది.

2

నాతల్లితండ్రిలు గతించి అప్పుడే నూడుసంవత్సరాలు కావస్తుంది. అందుచే నాలన్నయ్య దగ్గరకు వెళ్ళి జరిగిన యథా స్థితినిగతాచెప్పాను.

నాకష్టానికి కళ్ళనీళ్ళు గ్రక్కే అంతగా బదులుగా—కఠినమోటులు అన్నాను. అతణ్ణికూడా అక్కచేయించడా తిరస్కారభావము నెలబుచ్చి అనాథనై ఆగ్రామం చివరనుంచి అక్కహాస్య సోకుకుందామని అనేకసార్లు ఆలోచించాను. అంతచేత తిరస్కరింప బడితిని. మానవతికి మగని ఎకబాటుకన్నా మహిమగలవని నేదనుకొన్నాను. ఎన్ని ఆలోచింపవ్వటికీ—గర్భంలోఉన్న శిశువును సూత్యచేయబోతున్నానని ఎంతో జంకేదాన్ని. ఇంకకూ నాగర్భంలోఉన్న ఈశశే నామరణ నిరశవకము ఖ్యకూరణము. తెల్లగా మెరిసిపోనూయుండే నాశరీరకాంతి కందిపోయి నల్లగా కనుపిస్తూవుండేది. ‘ఇట్లపరిపంచాన్ని నమ్మెద్దంటూ వైదాగ్య గీతకను నాకంచాన్నెత్తి చావకుంటూ వీధిబడి పోతూయుంటే ప్రజలు నిశ్చేష్టులై నాకేసి వీక్షణంగాచూచానా— అంత—ఎన్నుకు భగ్గించేస్తూ యుండేవారు. అత్తి గానీ—పుట్టింటికీ—సంబంధలేని మారగ్రామాలు పోతూ తిండికి తహతహాశే ఈ స్థూలదేహాన్ని పోషించుకుంటూ రెండుమాసాలు గడిపేకాలం. ఏననుచూచి నిద్రగా నాజీవితంలో మార్పు గలుగుతుందో అనేభయం తొమ్మిదోమాసం ప్రవేశించగానే ప్రబలింది ఆ ఆలోచనతోనే తగినస్థానం వచ్చేనా దొరుకుతుందా యని నాహృదయం ఎంతో తాగుట్లాడేది. పాటలవల్లనాడు జీవితాన్ని పోషిస్తున్నప్పటికీ భవిష్యత్తు ఏవిధంగానా? అని ఆలోచించేదాన్ని.

ఆరోజున మనస్సులో ఆలోచనా పరంపరలు ప్రబలం అయ్యాయి. చిత్తస్థితి సరిగాలేక మత్తుధైగ్యం నువస్సునకు పురిగొల్పుతూ—

‘స్థితిగతులకు చింతలేటికీ! పతిలేడని యాతనలేటికీ.....?’

మతియెగదయిమాయానటన! పతిగతి అపరమాత్మయె జీవా!’

ఈలాగున నేను పాడుతూ పోతూయుంటే—

‘అమ్మో! మాయమ్మగాన పిలుస్తున్నాను. ‘అంటూ ఎనిమిదేళ్ళ ఎయస్సులోఉన్న నీవుకి కూడా అంతటి మాయమ్మదగ్గరకు తీసుకపోయావువా!—’ అంటూ ఆ మానంలో నగరునూ అడిగింది కామిని.

అదమరపుగా ఏదోఅలోచనలోఉన్న చూళి అదరివడి ఆమెఅడిగిన దాని అర్థం గ్రహించి—అవును. నేనే—కాని మాఅమ్మగారూమీరూ మాట్లాడిన విషయాలు నేను సరిగా వినలేదు. చెప్పితే అడిగినాను. 'చూళి! నాకు ఆయాసం అధిక న్నాతుంది. మాటాడుతుంటే మనసు నీర్వస్థితిలోకి పోతుంది. మీతల్లిగారు నన్ను అడుక్కునేదాన్నని అనా దరణి చూవకుండా, అధికగొంఠా ఒక అననంపై కూర్చోబెట్టి—అమ్మా మీదేవును? అని అడిగింది.

'మీరు అడగడంతో అర్థమైంది. చెప్పడానికీమాత్రం నాకు చింత గావుంది.' అంది విచారంతో.

'వస్తు. మీమనస్సునకు నొప్పితగిలితే ఆమాటను ఇకఅడగను.'

'అమ్మా! మీదెంత కరుణాప్రసాదమూ!'

'ఎన్నిఉంటే ఏమిలాభమూ—అధాపడైన భర్త లేకపోతే భార్య బ్రతుకు వృథాకదూ?'

'అలాగున మనం అధైర్యంపడ్డంవల్లనే మనలను అబలమన్నారు. అర్థంగాని అలోచనలుపెట్టుకొని పోయినభర్తను బ్రతికించుకోగలమా? భర్త పోయినంతమాత్రాన భార్యజీవితం హేయమైందని అనుకోవడం పెరిగితనము. మగడుపోయినా మనశీలత్వాన్ని ఏవిధంగాకూడా కఠం కాన్ని ప్రాప్తికలు జేయకుండా—మనంకూడా మగనాశ్యలాగున—జ్ఞాన విజ్ఞానములను విమర్శిస్తూ మహోన్నతాశయాలను ముఖ్యబృహత్ గాకుండ నరివేర్చుకుంటూ—పురుషబాధికన్నా హీనులమని దార్శాల్యాన్ని చెందకుండా, అదర్శిత జీవితాన్ని గడపుకన్న అడిదే అడది.' అంటూ ఉద్రేకపూరితంగా నేను చెబుతూవుంటే—

'అమ్మా! నీవు అడుక్కు తినేదానవుకావు. అడజాతికి అదర్శప్రాయం రాలవు. నీవు నాలుగు మాటలు నాక్సేనరికల్లా నాలో ధైర్యజ్యోతి దేగ్గి వ్యక్తంతులను ప్రేమగిన్నా పరిపూర్ణమైన ప్రేమంతత ఏర్పడి జీవిత నముపోయింది?' అంటూ ఆరోజున నన్ను భోజనానికి ఉంచించింది.

అక్కతే—నాగర్భవేదన హెచ్చుకావడంవల్ల శాంతకూడా ఉపచారాలుచేస్తూ—ప్రతినిమిషం నాకు దైర్యాన్ని పురిగొల్పుతూఉంది. సరిగా అర్థరాత్రి సమయాన్ని ఈశశి పుట్టింది. శశి సాందర్యానికి ఆమె ఎంతో సంతోషించి వారంతోజులు గడచినతర్వాత శశి అని ఆమెసేద పుట్టింది. పత్యపానాదుల విషయంలో బహుశ్రద్ధగా ఆపద్బంధువులాగున కాపాడుతూ, తన ఇంటిదగ్గరనే ఉండమని ఎంతోప్రార్థనపట్టింది. శాంత ఎన్ని చెప్పినా నామనస్సులో ఏదోదిగులు నన్ను ఏడిపిస్తూనే యుండేది అబాధను విమర్శిస్తే ఆమెసొమ్మును తినడంతప్పని తోచిందినాకు.

నాలుగుమాసాలు గడచినతర్వాత నేను పెళ్ళిపోతాను. అని అనడం తోనే, ఆమె ఎంతో విచారించి ఈలాగున ఈజన్మలో అంటూ ననుకోలేదు కాంతం. ' అంది శాంత విచారంతో

' అమ్మా! ఎంతకాలం నీఆస్థినీదుగానచ్చే ఆదాయాన్ని తినడం.. అది కొవ్వొకరిరానికి సాధ్యదాయకంగా తోచినప్పటికీ అంతరంగికంగా నామనస్సు ఎంతో బాధపడుతూంది. కావున నీకు ఏదైనాపనిచేస్తూ నీ సొమ్ము తినడం న్యాయం. మీపూలతోటలోఉంటూ మీపూలచెట్లకు నీళ్ళుపోస్తూ, నీయింటికొస్తూంటాను. అందుకు నా కయ్యేళ్ళున్న నీవు భోగిస్తూ నన్ను యధాగౌరవంగానే చూస్తూయుంటే, నామనస్సు సంతృప్తిగావుంటుంది. అనేటప్పటికి ఆమె అందుకొప్పకొంది. ఆమెనుజే ఈ పూలతోటలో ఈశ్రమంలో ప్రవేశించాను మాశశికో.

అప్పటినుంచి ఇప్పటివరకూ ఆమె పోషణవర్గంలోనే వుంటూన్నాం శాంతమ్మగారి గుండెబట్టుకోనే చవిపోయింది. ఆమెపోయి సంవత్సరం కావస్తూంది. ' అంటూ కాంతం ఇక చెప్పలేకపోయింది. ఆయానం అధికమైంది కాంతం మాళిని మొట్టమొదట్లో అడిగినవ్రేళ్ళ మళ్ళిజ్ఞాపకం రావడంవల్ల తేలిపోతూన్న దృష్టిని మాళిమీద ప్రచురిస్తూ—

' మాళి—నాశశిని... .. పెళ్ళాడవూ? ' అంది ఎంతోఆశతో

మాటలు వినించని మూగవానిలాగున నోరు మెడవక్రంగా ఏదో

యోచిస్తూ వెళ్ళిగా చూస్తున్నాడు మాళి.

“మాళి... మాట్లాడవూ...?” అని ఆగిపోతూన్న సమయం ఉద్దేశంప జేసి, జానీపోతూన్న ప్రాణశక్తిని వట్టుదలతోనాపి, లాక్కుపోతూన్న నాలుకను నడిపించి, ఎండిపోతూన్న వెదినులనువిప్పి అడిగింది కాంతం.

‘న..... రే!’ అని సంశయంగా నమూనానం ఇచ్చామనాళి

ఆమాట చెప్పిని బడగానే అత్యానందోత్తత గాలైపోయింది. ఆ ఆనందంలో ఆమె కన్నుమూసింది. శశి, మాళి గొల్లుమన్నారు. యథావిధిగా కర్మకాండం జరిగిపోయింది నివారణతో.

మాళి భావించి, అడ్డున్నానైనా ఆశాపాథాలను తన భావనలలో నిర్మించుకొని అందు సంచారంచేస్తూ నువ్వొడల్లానాట్టి గొల్లుమనాడటాడు. జమించారు పక్షకలిష్టడు. అరచేతిలో పెన్నముద్దలాగున అధిక గారాబంగా పోషించారు. కాల అచిరకానిమూలోకే కన్నవాళ్ళు కర్మక్షేపియినారు. స్వామిమాళిమేనమామ అతడే మా భిక్షామాలపై అధికారాన్ని చలాయిస్తు, అందుమూలంగా నెలవారీ అరవైరూపాయలు జీతాన్ని తీసుకొంటాయన్నాడు. మాళి చదివింది స్కూలుపైసల్. ఆచదువును పవిత్రంగా ఆచరణలో పెట్టాలో అర్థంచేసుకొని, అన్ని మహాపురుషుల జీవితాలను చదువుతూ, వాళ్ళుచేసిన త్యాగకార్యాలను వందలసార్లు పొగడకుంటూ తనజీవితాన్ని కుడా త్యాగము చేయాలని నిలుపు యుండేవాడు. మాళి అధ్యాత్మికచింతి నెలంచదామొకం. అందుచేతనే వివేకానందులాంటి దివ్యపురుషులు జమలాగున ఉండిన మామగొల్లుమండేవాడు. అంచేత నిత్యానందనే నిరాడంబర యోగశ్వరుని గురువుగా ఎన్నుకొని—చస్తుతము ఆతను బోధించు నన్నము-అనార శాశ్వతము ఆచరణలో పెట్టడానికి చాల ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు.

తానుకూడ మహాత్మినైన అత్యంతాన్ని సాధనరూపంగా నివేదించాలంటే బ్రహ్మచిర్యం ముఖ్యంగా ఆవలంబించా అనుకున్నాడు.

అసత్యప్రపంచాన్ని నమ్మకుండా నిత్యానంగహయమైన సరమాత్మనే నమ్మాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. అసత్యమాయను వ్యతిరేకించే చక్కటి వ్యాసాలువ్రాసి మధ్యమధ్య సతికలసి పరిస్థురజేవాడు. ఎంతనిర్ణయానికి మాళి ప్రయత్నంచేస్తున్నా—అప్రయత్నంగా ప్రేమగీతాలు—ప్రణయభావాలు—వాటియంతట అవేహస్తాన్ని బ్రతిమాలి వ్రాయించుకొంటున్నాయి. అచిరకాల పత్రికలు శిరసా స్వీకరిస్తున్నాయి.

నకిన్నేనాగ తన ఉన్నతభావానికి వ్యతిరేక మవుతున్నానని మాళి అర్థైర్ధ్యమంతా ఉండేవాడు. మాతృఆజ్ఞాబలము పిచ్చిధైర్యాని పెట్టిన అనలంభిరనేనాగు. ఇదిని ఒకసోజు చూడకపోతే హృదయం ఎంతో గాఢసహసుజేసి ఆకాశునిగిస్తే, అందుచూలంగా హృదయానికి 'హింస' అనే మైగా వాసాన్ని చంపుకోవలసి నస్తుండేమోననే భయం. ఇన్ని ఆలోచనలతో ఆమెకు గుసోజే. ప్రేమనాశానికి బంధితుడను. కాబోతానేమో, ఏవిధంగానబ్బు! అంటూ ఎంతో ఆలోచించేవాడు మాళి. మాళి నేపమామ స్వామి నైకి మంచిగా మాట్లాడినా అంతర్భావంలో 'ఎన్నమా కుత్రిమయోచనలే ఆస్తిని హరించాలనే పాడు బుద్ధితో'యున్నాడు. స్వామిని చూసేసరికి మాళి హృదయం ఎందుకో కోసపూరిస్తూ, స్వామిమాటలను తక్కువేయకుండాకూడా చేసేవి.

౩

' ఏమోను! నెరకన్న తాతా! ఎక్కడకూ, అంతఅరంటుగా 'పేద'ని న్నావే ' అన్నాడు మాళి.

' చిత్తం. గొబుగారా ప్రమిటికే ' అంటూ అధికాశ్రయ పలుకగించి నాననే అనందంతో సమాధానంవ్వక అలాగే నిలబడ్డాడు వెంకన్న.

' అవునోయి, నేనే— ' విలిచాను ఎక్కడికి

' పొయి పోతున్నాను బాబు గారా! '

' నుంచి సాకేవానిని ఉంచా ప్రమిటికే '

‘ అంత ఆదృష్టముంటే—లోటనేది ఏముంది దొరగారూ! ’

‘ యిప్పుడుమాత్రం నీకొచ్చిన లోటముందోయీ ’

‘ లెక్కచూచుకుంటే అంతాలోట బాబుగారూ! ’

‘ అవుతే నీకు సంతానం ఏమైనాఉందా? ’

“ ఏమనిచెప్పుచు బాబయ్యా....ఎన్నో పూజలు పునస్కారాలు చేస్తే లేక లేక ఒక ఆడపిల్లపుట్టింది. పేళ్ళీవనచ్చిన అబంగాకు బొమ్మ నుసూచి భగవంతుడు కన్ను కట్టుకున్నాను స్వామీ! ”

‘ అయ్యో పాపం! మగపిల్లలేవరూలేరా? ’

‘ లేదు బాబూ? ’

‘ మీరిద్దరేగా? ఏంపాప సరిపోయింది? ’

‘ బాబూ! రోజుత్త మూసం కట్టబడితే వానలారావడం బ్రహ్మాండం గా ఉంది బాబయ్యా! రెండురోజులు పనులు—నాలుగురోజులు గాగా, ఏలాగుబాబూ! బ్రతకడంఅని ఆలోచిస్తూ పోతుంటేమీరుఫలకంపించాడు. ’

‘ సరే! నీబ్రతుక్కే—మీ భయంలేదుగాని నాతోరా! అంటూమాళి ముందు నడుస్తుంటే—వెనుకనే వెంకన్న నడక సాగించాడు. ఇద్దరూ పూలుతోటలోనికి చేరుకొన్నారు. మధుసంగానే

‘ శశీ! శశీ! ’ అంటూ భవనద్వారంకేసి చూస్తూపిలుచాడు మధుసంగ.

‘ నీహా! మధుసంగ! ’ అంటూ బాలచంద్రునిలాగున తేనెపల్లెను యిన్ని దివ్యకళలతో శిశుచక్రావచ్చి—‘ఆయనెవరూ’ అని అడిగింది

‘ ఈయనపేరు వెంకన్న. చాలామంచివాడు. నీకు ఈభవనంలో సహచరులుగా ఎవరూ లేరుకదా? ఈయన భార్యతోనహా కాపరం వస్తాడు. నీకిష్టమేకదా? ’

‘ ఇష్టమా? అని నైగా అడుగుతున్నారు? నేను వంటిగా? ఈయనగా భార్య ఉండనిము చాల భయంగావుంది. తప్పుకుండా ప్రవేశపెట్టించండి

‘ వెంకన్నా! ఈయనగాభార్య ఉంటూ ఈయనకెల్లూ నిశ్చయోస్తూ, ఈశిశు సహాయులుగా నీకూ నీభార్య ఉంటారటోయి. ’ అన్నాడు.

‘ఇంత అదరిగి చూపితే కాదంటూనా బాబయ్యా!’

‘శశికి ఏమీ అపాయంరాకుండా కంటిరెప్పలా గా... కలయా?’

‘యథార్థంగా చూస్తాముబాబూ! కన్న కూతురు కీపోయింది కదా! ఇక మా కన్నకుబాబూ! ఈశశిశవు—కళ్ళల్లో పట్టుకొని కాపాడతూ యుంటాము దైవపాక్షిగా స్వామి.’

‘సరే! బాగుంది. ఆమె వంటవిషయంలో మీరేమీ జోక్యంకలగలేరునో నవనరంచేరు. మీరుమాత్రం సహాయంగావు. మీ మాటామం తీసుకుంటూ యుండండి అంటేనాలు. చెట్లకు కూర్చోనోకూడా తగునే క్షుండాలినుమీ! నీకష్టానికితగ్గా ఫలితం ప్రతినెలా జీతంగా ఇస్తావుంటాను. రేపు మంచిరోజే రేపే బంగళాలో ప్రవేశించండి.’

‘చిత్తం అలాగే బాబునానా! నాకు చాలా సంతోషం అయిందండీ రేపే వస్తానుండిబాబూ—తమశలవు.’

‘సరే! నీవువెళ్ళి రేపుఉదయాన్నే నీభార్యతో బంగళాలో ప్రవేశించాలి.’ అన—వెంకన్న సంతోషంగా సరేనని వెడలిపోయెను.

‘నిన్నటిపావాన్ని కంతవోవట్టేవా? అంటూ నిర్భంధరూపంగా మవులి అంటూంటే, శశి లోనకుపోయి వున్నకాలు చేత్తోపట్టుకొచ్చి—మవులీనుగుగాబెట్టి భృగువసుభాషితాల్లోపద్యాన్ని వున్నకంమూసి

అలాగే వేయించి నభరశ్శములచేత?

వెనకిపో ఘోర కావాల చివముచేత?

విడచితే యెత్తు మమృతంబు వొడముదనుక

నిశ్చితార్థంబు నదలరు నీవుణమతులు.

అంటూ శశి వాడుతూంటే, మవులి మనోభావాలు ఎక్కడికో పోయాయి. క్రూర్యంగామాత్రం శశికినే చూస్తు యున్నాడు. అలోచనలు బద్ధంలో పావాన్ని కంతవోధుర్యాన్ని మననంవేస్తూయున్నాయి. వాటలో లోపం వట్లకొని అడిగడానికి సిద్ధంగా యున్నాడేమోనని భయంగా మవులికినే చూస్తూవుందిశశి. అయిదునిమిషాలవరకు ఎవరూ

మాటాడలేదు. 'మృత్యువు! మృత్యువు! మృత్యువు! మృత్యువు! మృత్యువు!'

అతని పొగల ముందుకు వానుని అనగడమును చూచి, శశి అంది

'అప్పగించగానే సరగాను పశ్యం అద్దాన్ని అనగాహన చేసుకోవాలి.

'అనగాహన చేసుకొని, ఆచరింపగలిగే అర్థమేముంది చావో!'

'నిన్నిశాగ్గం వదలరు నిపుణమతులు అంటే దానగ్గం తెలుసా?'

'మౌను నిన్ను క్షేమావుగా?'

"అర్థమిచ్చి! ఆ వేదములు ఇంకా ముగియగా తెలియ వచ్చావు
నిన్ను శక్తి వచ్చిందా? యింకామా?'

'ఎప్పుడూ నీతో మాటాడుతూ యుండాలనే ఉద్దేశ్యం ముప్పటి అం
టూ శశి అంకురిస్తున్న చిరునవ్వును ఆమోదంగా పెదవులమీద చిందు
లాడిస్తు ఆశచీర ముప్పటికేసి చూచింది.

'అయ్యగారు! మీ-మామగారు రమ్మంటున్నారు! అరిటూ ఒక
పాతేరువచ్చి ముప్పటి ఎదురుగా నిలబడ్డాడు.

'ఏరా? ఎక్కడున్నారు? అని ఆశ్చర్యంగా ముప్పటి అడిగేటప్పటి
కల్లా 'అరుగో' అనే భావాన్ని వెల్లడిచేస్తూ వేలువెట్టి ఎదురుగాసంకెంగ
పొడదగ్గర నిలచిన స్వామిని చూసినాడు.

ఎప్పటినుంచి వానిమాటలు వింటూ ఆలాగున నిలబడిపోయినాడో,
శశి ముప్పటిలు గ్రహించుకోలేక పోయినారు.

'శశి! కొరకంతులు నిలిపినట్లుగా కో చూపులు శశిమీద సగి
డిస్తూ, మృత్యుశరీరం, మృత్యులహృదయం ఎ. చావో! పతహలాడి వెచ్చిలి
చూపునకు బెడ? పోయిన తేజివ్వెలాగున గజగదలాడే హృదయాన్ని
చేళ్ళో అదుముకొట్టూ కెండ్లోచేత్తో వున్న కాలు పట్టకొని ఒకగాళా
లోనకు వెళ్ళిపోయింది శశి.

స్వామిరాజ్ ముప్పటికి కొంత తొలగిపోవాలి కలిగించుకోలేదు అయ్య
నప్పటికి ఆకంగాయను కాస్త అణగదొక్కి ఇంతలోనే శశిమీద చేసేదే
ముంది? అనుకుంటూ వుండిగమనంతో మర్యాదగా స్వామి దగ్గరగా

చేరి మవుళి నిలచినాడు.

‘ మాళీ: నీదగ్గర గాకూర్చుండే ఆపిల్ల ఎవరూ? ’

‘ ఓ పేదపిల్ల ’

‘ కేదటి? ’

‘ అవును. ఎంత అక్షర్లపడతామెండు? ’

‘ అక్షరర్థంగానూ? పేదపిల్ల ఏమిటి? ఆ అభిరూప సౌందర్యంనీకీ

‘ కేదటి? హాత్రు అందకపైలు లేననా నీక్షణేశ్వర. ’

‘ ఉండు ఉండనన్నును. అందునా ఆపిల్లతో నీకంత చురుకెందుకూ

‘ చదువుగావుంటే? ’

‘ వుంటే—గింటి అంటూ ప్రతిమాటకు పెడనరంగా మాట్లాడతా పేమిటోయి. వదైన నీమంచుగురించే నేను ప్రాకులాడుతూ ఉంటే రెండు గ్రామాలుకు అధికారి పేమిటి? ఆ అనాధపిల్లకు శ్రమపడుతూ చదువు చెప్పటమేమిటి? ఎవరైనా చూస్తే మనగౌరవానికి హీనంకాదుటోయి. ’

‘ గౌరవా గౌరవాలు లెక్కంచుకునే వాళ్ళకుగాని నాకులేవు! అనాధ వసంతమాత్రాన ఆమెను ఆందళు నిరసిస్తే ఆమెగ లేంకావాలి. స్వార్థపరులకు గౌరవాధం అనేది గొప్పమెట్టు. మావా! ఈపిల్లల్ని కాంతం అనేటివిడకూ మాలమ్మకు గొప్పన్నేహం. అనాధ అని ఆకాంతాన్ని అప్పుడూ మాలమ్మ ఏమీ తిరస్కరించలేదు. ఆమెను ఆనరించి అందుకేతిగ్గా దానిచూపించింది. ఆకాంతం—నాతల్లి ఇద్దరూకూడా ఏ కాకినిచేసికీ ఆ అమ్మాయిని విడచడంనల్లకీ అమ్మ అచ్చను పరిపాలించి అనాధను కాపాడగనే ఆపిల్లకు విద్యాబుద్ధులు చెబుతూన్నాను ’

‘ ఓ పేదపిల్లను పోగొనే పెద్దమనిషివిగా— ’

‘ కాదా? ’

‘ ఔను. శ్రుతిమించి నాగాన్న పడగలదు జాగ్రత్త! ’ అంటూ పిక

అంగునవ్వుతే—

‘ అర్థరహితముగా మాట్లాడం అననసరిం. ఈపిమ్మందు నాతోమీ

బ్లాబ్బానికి నీకు అశకారం లేదు. నీఉద్యోగ శారవము ఎంతవరకో కా
పాడుకో—' అని మాళి తీక్షణంగా చూస్తూఅంటే—

' బబ్బు ' మంటూ గిరుస తిరిగి చక్కాబోయాడు స్వామి.

4

కాంతిం బోయిన జానుమాస్వామి అచూలనగాన్నంతా సూర్యోదయ
చేకూర్చినాను మాళి. సాకముగోయిన సాత శాశ్వతమీసి సోమగాన్ని
విరజిమ్మే సుందరభవనాన్ని నిర్మింపజేసాడు. పునంచంలోకల్లా తనకు
ప్రియతమైన శశిని అసుందరీభవనంలో స్థాపనచేసుకున్నాడు.

అప్రేమమూర్తికి సహాయకారులుగా సహృదయతో విలసిల్లే వయసు
మీరిన మనోలిదంపతులను అందుండ నియమించాడు. పూలమొక్కల
చుట్టూ వేయించాడు. ప్రతిరోజు ఆ అపురూప సౌందర్యవల్లెన శశినిఆరా
ధిస్తనేగావి మాళి ఉండలేదు. ప్రతిరోజూవచ్చి ప్రేమ హృదయానికి
శాంతినికూర్చే మృదుసంభాషణ చేస్తూయుండేవాడు.

స్వామిచూచిన విషయాలు శశి హృదయంలో నివాసం వీర్పరచు
కొని, నిర్మలమయమైన శశి నిరంకుషహృదయ శోలనుతో బండ్రూతిని
తోసేసట్లయి కలకల కెరటాలు ప్రారంభమైనాయి. తల్లికి మారమై తన
వారకేవారులేక తల్లడిల్లెనమయంలో తన్ను కంటికి దెప్పలాగున కాస్తూ
నీతిబోధనలు చేస్తూయున్న చువునీ మనస్సుపంతో స్తుతించుకొందిశశి

సుమాను మూడుగంటలైంది. మోహనమూర్తిలాగువ మువ్వులి ప్రే
స్సు చేసుకొని, సంవత్సరాది సంచికకిచ్చిన తన ' సవ్యశోభ ' అనే గీతి
కకు చేతెలోనున్న ప్రతికనువిప్పి చదువుకుంటూ శశికి చుంపించాలని
నచ్చి—' శశీ—శశీ—' అని కెండుమాట్లాడిలిచాడు. దాదాని లేదు.

' గంగన్నగారు. '

'

' యిస్సె—అబ్బ—' వింకన్న తాతా!

‘.....’

‘ఎవరూ లేరేమిటి. ఎక్కడికి పోయాలోచెప్పా—’ అని విసుగుతో చితికిలబడ్డాడు ఒక ఘోషకర్మిలో.

‘కూ—’ అంటూ లోకనాగచి కోకిలి కూచివట్లుగా సమాధానం చెప్పింది శశి. మాళిన్యాదయం నిలబెట్టాడింది.

‘శశి నీవాదికంబిక్ష కొంటెపిల్ల వై పోకున్నావు, తొందరగారాకేం నేను వాసిన ‘నవ్యశోభ’ అనే గీతిక వడింది. నీక చూపిస్తా తొందరగారా

‘నవ్య.....శోభా?’

‘ఊవును.’

‘దాచితిద్దాన్ని బాగా గ్రహించుకొని అక్కడే నిలబడండి.’

‘అవేమాటలు? అంకి—గిండి—లోకి పోయింది వ్యాసారం.’

‘నవ్యశోభ వచ్చినప్పటి నుంచీని.’

‘నీవాడేమాటకు అర్థంలేదు బైటకుగా.’

‘అలాచిస్తే అర్థమవుతుంది. నేను రాకూడను.’

‘వచ్చిస్తే నేనువున్నాను.’

‘మీరు ఇక్కడకు—నేను బైటకు రాకుండును.’

‘ఈనిలువన ఎక్కడినుంచీ—’ అన్నా డాక్టర్ గ్రంథం.

‘నవ్య...శోభ’ అంటుండగానే శశి కంఠాన్ని నీగ్గుకట్టేసింది.

‘అవిగో ఇలాంటి రెంకివట్టులే కూడదంటాను నేను. వస్తున్నానురాడు’ అంటూ లోనకు ప్రయాణం కాబోతుంటే—

‘బాబుగారూ! లోనకు వెళ్ళకండి!’ అని మాఠాన్నింది గంగమ్మ కంఠం వినిపించింది. ఆగిపోయి వెనక్కి తిరిగి చూచాడు.

‘శశిగో వచ్చితి చాప నట్టుకొలి వస్తూంది గంగమ్మ.’

‘ఎవరి గంగమ్మా! ఈ మాదాచిశిలంతా!’

‘నువ్వేలే కారణం అంటూ చాప స్తంభానికి జారవేసి చితికి బడి కూర్చుంది గంగమ్మ.’

‘శశి! శశి! ఏంచేసింది—త్వరగా చెప్పు నీళ్ళు నమలకు. ’

‘శశి పుష్పవతి అయింది. ’ అని నవ్వింది.

‘శశి పుష్ప... అంటే—ఓహో అదా! అబ్బా! ’ అంటూ పకాణి మని నవ్వేడు మహాలి. అంతనరికు సవ్యసాచిని నవ్వేడు నవ్వింది.

‘గంగమ్మా! ఈవిషయంలో ఖర్చు ఎంత అవుతుందో నాకు అంతగా తెలియదు. చెప్పు అసక్తికారం.....’ అంటూ కేబుల్‌లోనుంచి మని కర్చు బీసూయమ్మాను—మహాలి.

‘ఎందుకు బాబు ఖర్చు. అనవసరంగా ఆ అమ్మకు నాలనే బంధువులు మీరూ, మేమూతప్ప ఎవరున్నారు? భోజనాలు బొట్టు పెట్టడానికి స్నానం చేయించేవరకు నేతితో చేసిన నిత్యము, గోధుమకొట్టెలు, పెట్టు పీటికిమాత్రం తప్పనిసరిగా ఎదురూపాయలు అవుతాయి. ఇహ ఆశశిని పదికళ్ళల్లోపడే ఏర్పాటులు ఏమియు చెమ్మెద్దుబాబూ అందిగంగమ్మ.

‘మంచిది మామ్మగారూ! మీరు చెప్పినట్లుగానే చేద్దాము. యివి గో ఈవదిరూపాయలు మీదగ్గరుంచి ఖర్చుపెట్టండి. ’ అని యిచ్చాడు

‘ఎందుకు బాబూ! ఇంకొకముందే మీతాతగారిని బజారకు పంపించాను దబ్బిచ్చి. అయ్యో! ఊరదండి, గారు! మాటలభ్యాన్నంలో మిక్కిలి పోయాను. చావవేసి కూర్చోపెట్టిస్తాను. ’ అంటూ లోన కెల్లింది.

మీరానవ్వున అసల సలపమూర్తిని కరువుతీర ఒకసారి చూడాలని మూలికళ్ళు కంక్షిస్తున్నాయి.

మహాలి తలచినట్లుగా కిది తలుపుకర్డరగా తలవని తెలుపుగావచ్చి మహాలిగారూ— ‘అయ్యో! ఎంత పొరిపాడు—ఇక్కడే వున్నారా? ’ అంటూ ఆశ్చర్యగా ఒక్కగంతులో అవతలకు వెళ్ళిపోయింది.

కారుమల్లకు బుడిచి కళకాంతులతో ప్రశాంతిస్థానంలో పున్న మనస్సును కిద్దన్నమైనట్లుగా—ఆతని సుందరివిగ్రహం గా చూపుకోకట్లా—మహాలికి మనోరంజకమైంది. అలాగే నిలబడి గోమూల శశి హాల్లో కనుగొన్నదేమో అని.

ఎప్పుడో చూరండి కాబుగారూ! అంటూ మెంకన్న వెనక పాటుగా తాటాకుబుట్ట నెత్తిపై పెట్టుకొని మాలిని ప్రశ్నించాడు.

‘ఓహో! మీరా! ఆబుట్టలోని ఏమిటి?’

‘నూక తెలియదాండి అమ్మాయి.....’

‘అ...తాతా తెలిసింది. ఆబుట్ట లోన పెట్టిరాండి. చాలా బరు స్రగాడింది పాపం అంటూ మాలి అనేటప్పటికల్లా మాటాడకుండా మెంకన్న లోకకు వెళ్ళిపోయాడు.

సావధానంగా చలువచప్పాపె కూర్చుని చేతిలోవున్న పుస్తకాన్ని విప్పి చిన్నకంఠంతో పాడుతూయున్నాడు మాలి.

‘మిలమిలా మెరసేటి నీలాలు. నీకళ్ళు | గలగల్లాడేటి గజ్జలునీనవ్వు కలకల్లాడేడి కాంతి రేఖలమోము | బిలబిల్లాడేడి పట్టుకుచ్చుకురులు. నవ్వకోభవు-నీవు-నాహృదరాశ్వి నానాటికేసేవు-నాప్రేమవాహినీవీశశీ

‘ఆ విన్నానులెండి: అక్కడకుచాలు.’ అంటూ లోపలభాగంనుంచి శశి అనేటప్పటికల్లా—

‘నీవు విన్నానని ఎవరూ చదవటంలేదు’ అన్నాడు నుమరువైకెత్తి.

‘కాంగమ్మగారూ! శశీ ఆకాస్తముక్క ఎరిగును కలిపేలో అడగండి’ అంది శశి లోపలనుంచి.

‘శశి అంటే నీనొక్కర్తివేగా? శశి అంటే చంద్రుడు.’

‘మీరువ్రాసిన గావగీతకొకటా ఆచంద్రునికి సంబంధం ఏముంది?’

‘.....ఉంది. చంద్రుడు ప్రశాంతమైన సీమను ప్రబలమైనబ లాన్ని చేకూరుస్తాడు. తెలిసిందా? గంగమ్మగారు అన్నాయి ఓడిపోయి నది.’ అంటూ మాలి ఉత్సాహంగా హేళనచేస్తూంటే చచ్చని చాప వింగూకుర్చున్న శశి ముఖమంకలంపైని ప్రశాంతచంద్రికలు బయలు దేరాయి. అంతలో అంతిగా మాటాడు తే బావుండదనీసిగ్గు కన్పించింది.

‘గోరూ చదువుకున్న వాళ్ళుబాబూ! నేను నీమని నీరూపం చి ప్పనూ.’ అంటూ కాస్తమాదింకో కూర్చుంది గంగమ్మ.

‘మీమాటలు వింటే ఎంతో ముద్దుగా వుంటాయండీ—’ అంటూ వెంకన్నవచ్చి మోళికి కొంతమారంలో నిలబడ్డాడు.

‘అవుతే బాబూ నేను అడగొచ్చునో అడక్కుండా నాకు తెలీదు కాని మీ మామయ్యగారు మీమీద కక్షగా ఉన్నారంటే శారణం ఏమిటి బాబూ? ’ అంది గంగమ్మ.

‘అబ్బే! ఏమీలేదు. ఆయనగిరహా అంటే నీ. ’

‘దొంగగారూ! నీదని బంగారానో చుండకండి. నేనానని కంకణం కట్టుకున్నారట. అకస్మాత్తు పంపాపం చేసిందిండీ ఆయనగిర ఇవన్నీ నీదమేనంటారా? ’ అన్నాడు వెంకన్న.

‘అనన్నీ వట్టిమాటలు చెప్పుకుంటుంటు నమ్మవద్దు. నన్ను కాదని ఏకార్యం చేయకు అనిలేచి నరేరేవువస్తాను. శశితో చెప్పండి ’ అంటూ ఉన్న ఉత్సాహాన్ని దిగవదచి, సంజేహాలతో మనస్సు నిండిపోవడంవల్ల నెమ్మదిగా నడుస్తూండగా—

‘వెళుతున్నారూ—’ అని మృదువుగా శశి లోననుంచే—

‘ఆ—రేపొస్తాను ’ అని సమాధానంచెప్పి సాగిపోయినాడు.

5

స్వామి ఉద్దేశాలు సంపూర్ణంగా మూలపోయినాయి. మోళి ఆస్థిఅంతా అవహరించాలనే పేరాసెగుండా శిశి నొందర్యాన్ని సంగ్రహించి అనుభవించాలనే అధికవాంఛ అనేకపథాల పీడిస్తోంది. మోళి సిద్ధాంత తోనే వున్నాడు. తన్ను అందరితోను అవమాన పరుస్తున్నారని ఈర్ష్యగా వుంటున్నాడు స్వామి.

ప్రతిరోజు చూడోలుకుపోయి శశికి చదువుచెప్పడం మూలలేదంటూ అది నూనమని అనేకనాస్తి చెప్పేవాడు స్వామి కాని మూలలేదు.

శిశి పొందర్యం మొగ్గల్లో ప్రారంభమై ఆరోజుకారోజు అధికమూ మూ పరిమళాన్ని విరిచిమ్మే పుష్కలంగాను పూర్తి కళలతో సాయంగాన్ని

వీరబమ్మతూవుంది శశి. పువ్వు పదిహేనాళ్ళా పరిపూర్తిగా అనుభవించడానికి పోతూయున్న తూమ్మెనలాగున మాళి ఆగళి నన్నిధానానికి ప్రతిరోజూ పోవడం స్వామికి వాడు కర్మంచేసుకోవడం పరిపాటైపోయింది.

ఆరోజున ప్లానం చేసి బంగాళావాకిటలో, మల్లెపండ్లరదగ్గరగా తల వెంగుకొరలు చిక్కతీసుకుంటూ మాళి రాకకు ఎదురుచూస్తూఉంది. శశి అన్నట్టుగానే మాళి కన్నుగా నిర్మిస్తూ నక్కానచ్చాడు.

శశి సుందరమైన ముఖంపైని చిరునవ్వు నగ్నదళలు మొలకెత్తాయి.

‘శశీ! ఆలాగున పైరుకు పోదాంరా. ఇవాళకు చదువుకి స్వర్గం నాన్నా’

‘బాగుంది. మీయాళ్ళ అతిక్రిమిపై ఆగ్రహంగా! నరే శడవండి.’

అని బయలుదేరారు మైరుకు యిద్దరూనూ.

‘అలాగియున్న ఆడడేకదాయని అనాచారంగా ఏమైనా అవచ్చారా లు చేస్తూన్నానా?’

‘అచారంఅంటూఒకటిచేస్తే అనాచారమనేదాన్ని గ్రహించొచ్చు

‘ఔను. వెలుతురును మనం చూస్తున్నాం కాబట్టి చీకటిఅనిమరోదాన్ని గ్రహిస్తున్నాం. ఎప్పుడూ చీకటేఉంటే వెలుతురనేదాన్ని ఎలా జూడగలం?... ..

‘ఆ... కారిబ్బు. అనాచారంలో ఎప్పుడూ ఉంటున్నాము కాబట్టి అచారమనేదాన్ని తెలుసుకోలేక పోతున్నానన్నమాట.’

‘ఆ అంతమాట మీమ్మలవడమే అంది.

‘నీమరపు కబురకేంలే, చూడు ఆసులైపువ్వును. పువ్వుకదాదని నట్టుకొని మంచిగా మనమాస్త్రాలతో అనేకవిధాలు దాన్ని సలగగొట్టి ఎందుకూ కొరగాళ్ళండా అందచికారంగాచేసి నానన లేకుండాచేయడంమంచినిగారా? చెట్టునుంచి విడిచిసి చేస్తోన్నాకొని దాని అంబాచిమూచి ఆచరిస్తూ నాననచూచి పగవళ నువుతుండకమే పువ్వుచేసిక్కనాని.

‘పువ్వునుపట్టుకొని అనుభవించడంనాను బాన్ని అలాబుద్ధిదగ్గరగా... చదివేవాట్ని పీల్చి బానిసమగుగా పెట్టుకొని ఆచరించడమే

[పేముడిపానకుల లక్షణం.]

[illegible]

[Handwritten signature]

‘మన’ అనుచు ఏది కావలెననుట శోచనీయము. ఇది మనము కల్గినది
నష్టమగుగా ముందోనో నీతి మాదిపోవలసిందేగా, అలాగే య
నష్టము నాదిపోవలెననుట కూడా నూలొకట నుంచి ఉండుదే? అమా
త్యం గొనించుకోలేదా?

‘ శశీ! నేను అనుకున్నమాటలు వేసుకున్న ప్రపంచ వ్యతిరేక అడ్డు
గోడలు ఊరిస్తూన్న ఉన్నతాశయాలు అన్నిటినీ దగ్ధంచేసుకొనా? ’

‘వస్తు, అలాంటి ఉన్న తాళయాలకునేను సహాయురాలుగా ఉంటాను’.

‘శాస్త్రం సంస్థం వేసుకొని, కాలవదాబూలంలే, ఏలాగు శక్తి!’

‘ బంధం - మరణం బంధమే, మీ బుద్ధి మాన్పుకుంటే అదే జ్ఞానం. లాగున మీ పరీక్షలు కడలకుండా కాంచరామిని. ’

కూర్చుని 'చూడీ! అది నీ పొరపాటుకాదు హాగ్రిహాపాటు.' అని చూడంతో అది తలవంచుకొని కూర్చుంది.

'అలాగంటే నేమిటి కశీ!'

'ఏమంటున్నాను. భర్త అనే పదాన్ని రూపుదాగి పరివేశాలపాటై పడగాని పట్టువడి అడుక్కుతిగిటగా శాలక్షేపంచేసిన నాతిల్లిరా తేనాని రాసింది.....' అంటూండగానే విజ్ఞానాన్న తాల్లోంచి పొంగుతూవడిన క్షోభింపులు కిందపడ్డాయి. అది నవ్వుగగానాచి -- 'కశీ! వికంటిపిటిని నేను జూడలేను. నీసం దేహ మేమిటో చెప్పు. ' అన్నాడుబాలిగా

'శేలుసుండికూడ అలా అడగడం మీకు న్యాయంగావుందా? పదేళ్ళ పాత్రయగొనగల సన్నపారప్రేమతో ఇంతవరకూ పోషించి యీ నాడు ఈలాగున అనడం మీఅంతరాత్మ వాషించిందా మూలీ, ఏనాడు నిన్నుచూచి నాహృదయం ఉప్పొంగిందో ఆబాలప్రాయమునుంచీకూడ అనుకున్న నాఉద్వేష్యాపక ఈనాడు మీరు న్యతిరేకంగా మూలూకున్నా రంటే ఉప్పొంగిన ఆహృదయం ఎంతవో భిష్టోందో? నాయందు నా తల్లి సన్నువిడచి ఎలాగున పోయిందో కలాగ్ మీరునూడ నన్ను కంటిహో చూడకందా మీదానిని మీగుండి శోకపోయారా? ప్రియలు చూస్తే అనేకవిధాలు పెనులయ నానోపపదాని అర్థంకాని ఉద్వేష్యం మీగే కల్గుచేయకమా? ఎందుకనీ ప్రేమాగురు జీవితాంతరంకు సన్ను విడచి జాడలు పెంచా? మీరే కనూనూనూడై పోషిస్తారా? మాటలు ఆపడమో? అని అంటూండగానే కిందపడ్డ కాయలాపాదం.

'కళ్ళిటికినవ్వు సరిపడలన మూలీ ఏమిటి పురాణానము అవ్వాలో అతినిరీ అర్థంకాలేదు. అను కంటిశూననుచూపు నున్నాను. నీవు పొరపాటుగా దావ్వింప. 'ఇదంతా మువ్వకంగిరి' అంటూ తల ప్రాదించి తిరిగికిరి పూర్వముగాను

'అలా మువ్వకంగిరి' ముగియ పై కళ్ళిట్టిందిగిరి కశీ.

'అట్లు -- పట్టుకొని -- క్షిప్రము ఇవేర్చుకొని నున్నాను' ముగిసినది

లే, బంధనాలు మాకు వున్నవేమీ లేవి నంకెట్లు. ఇంకే ఆనందం అంటు దగ్గరకు చేరినవాన బంధం. మళ్ళీ వాడు బంధనంకెళ్ళాలోపడి పతనమవుతాడు. అని అన్నాడు ఉదేకపూరితంగా

‘అర్థంకాచి ఆ వేదాంతపిచ్చిలోపడి నువ జీవితాన్ని పెండ్లింటిని దగ్ధంచేస్తూ స్వార్థపరుస్తున్నావని సంకోచిస్తున్నాను. స్పష్టంగా ఏమీ నువ జూసిందో మీద చెన గలగా? సంయోగం లేనిదే ఏమీ సృష్టించ బడ్డదో మచ్చున చూపింపగలరా? అలాగే గానానాదే శైవాగ్నిని ని స్వీకరించుకుంటే, సృష్టిపర్వడానికి అవకాశాలుంటాయా? అడ, మగ అంటూ భగవంతుడు ద్వివిధంగా పుట్టించాడు, సంయోగ వియోగాలు పోకుండా ఎలానవ్యవస్థలను ఉండగలగా? ఎందుకనువు? ఈ వెర్రివా దన. నీహృదయంలోంచి తెక్షణం నా నామరూపాలను దగ్ధంచేయి. నన్ను మర్చిపో! హాయిగా జీవితాంతంవరకూ బ్రహ్మసర్వ ప్రతంబూని తదే చ్చగా ముక్తి సంతాదించుకో, నామూలంగా మీకు అనేకమైన అడ్డం కులు భవిష్యత్తులో రాగలవు. నామాట్లుకలుపుగా తోస్తుందిక్షమించండి

‘విన్ను కేను మరుస్తే, నీతో అంటూ వెర్రిగా ప్రశ్నించాడువళాళి

‘నేను అనేది శరీరంకాదు మిలాలంటియోనులు శాస్త్రాలురూపం గాచెక్కాను. ఆలాంటి ‘నేను’ అనేది నిరాకారమే ఈమానవాకారము బయటపడ్డది లగాయను ఎంతవరకూ ఎవను శక్తి! అంటూ తాత్కాలిక సోదగ్యాన్ని పిలుస్తునారో నాళ్ళ ఎదురుగానే భవతరాన్ని వివచింప తుతాను. ఆకారం లేని నేను ఎక్కడను పోతానో అన్వేషింకతి.....

‘తనీ నీవు చనుక్కారివి. ’

‘కాదు. బలాశ్కారినిని చాపం వచ్చుమోర్తి అంటున్న మిమ్మును పెళ్ళిచేసుకొనుచు పుట్టుకనుకొన్న చండాలిని. ’

‘అను. నీ! అంతవోడం అనివే న్నాగా? ’

‘కోప గాను ఇది సజ్జాతానము మిలాలంటి మహాత్ముని చెద రడానికి పట్టిన చండాలినిని. ’

“రే! ఈమించు. నీనున్నిత హృదయాన్ని చాలాతోటింప చేశాను. ఇహ పరిపటిలోజన తప్పకుండా నీకుదే శ్యానికోటి! అనివాదాన మివ్వగలను

‘రేవేనా నాస్థానం నేనుగా ఒకటుంటుందా?’

‘ఉండునురే! సిద్ధానందు గురువుగారి ఆజ్ఞ.’

‘అయిన ఆశ్రమం ఎక్కడ?’

‘ఇక్కడకు ఆగు కోసు యింటింది.’

‘అబ్బా! ఇంత శ్రమచరితెల్ల పెళ్ళిచేసుకోనా? వద్దా?’ అని పొంగిచూచానికేరా?

“అవును. పెళ్ళి జీవితానికల్లా పెద్దమాన్యు.”

‘అయిన గురువుగారి ఆజ్ఞలేనిదే మీరు పెళ్ళి చేసుకోరన్నమాట. మీకు అంతరాత్మ లేదా?’

‘వుంది. కాని గురువాజ్ఞ మించిదిగదా! నాకుం అని ఇక్కడ వెళ్ళిరి.

6

రాత్రి సుమారు పదిగంటలు కావస్తుంది. బంగాళా ప్రక్కగదిలో నెలకొన్న — గంగమ్మా గానంగా గుర్తొపెనుమా. నిద్ర పోతున్నారు.

శని ముగ్గు నాకిరొయి వెలవెలపోతున్న పువ్వులాగున విచారనూ చకలగావుంది. అకటి కువ్వులాగున మెరిసిపోతున్న ఆమె హస్తాల్లో ప్రేమదావాగ్ని అకేచిని పుగ్గి. నువ్వనిఉంది. అప్పటివరకూచవలసింది. అర్థంగాక ఆమె అమా నుకి వ్రాసిన చిక్కునయస్యకు ఎంతో చికాకు పడుతుంది. పుస్తకాన్ని టపలప భవనినేసేలాగున వేల్చిపోబట్టి కూర్చున్న కిరీటికి కొడుకూపుంది నశి.

ఒక్కనాడే రిక్కిలు పిక్కటిల్లేట్లు భయంకరంగా కూచి నాలుగు గుడ్లనూలులు వెలనూరు. సిద్ధానంలోయున్న గంగమ్మా — నెలకొన్న లు అవ్వనికి అడవిపడి ‘ఎవరూ?’ అంటూ నిర్దురగా కేళి పోతుంది.

నామెలూక ‘రే’ అంటి కోవంగుకరితో ‘కూ’ అని అంది ఇతి.

పంజరంలో చిలుక యోచించి యోచించి కునుకుపాట్లు వడుతూంది. వెంకన్న, గంగమ్మా ఇతర నాథులు నిద్రలేచారు. క్రమేపీ దీర్ఘమైన ఆలోచనా శ్రమచల్ల నడిచి మైకంకమ్మి మూగగా విద్రబట్టబ యే సమయంలో—భయంకరమైన మచ్చానో నాలుకచాచుకొని ఒక పెద్దపులి కబలో నోచరించింది. శశి అదగిషడి కట్టునిన్నీ కంగారుగా చూచింది. గదితలుపు రెక్కలు నెమ్మదిగా విశిగ్గడంగాయి, ఏమిటానియో అదరుతూ బయటేమాన్సుగ విరి. పిదప రెక్కలునెగిరిపోయి, అదృశ్యమయిపోయింది. అదృశ్యమైపోయిన తర్వాత అది అదృశ్యమైపోయింది. అదృశ్యమైపోయింది. అదృశ్యమైపోయింది.

“అయ్యా!” అంది భయమి కట్టునిమ్మపూ, వినయశీలం శశి.

“అదే నిద్రవల్లంబి!” అంటూ కట్టునూకే ప్రక్కనున్న కట్టిలింగద కూర్చున్నాడు సార్వమి.

“అది గాడిదనుచూచి రావడం.....నాకేమీ అగ్ధంకావడం లేదు.” అంది అయోమయంగామాన్సు—భయమి మూర్తగా వారదోలి నిర్భయ మానసంతో—శశి

“అబ్బ! నీళ్ళు లేక ఎండిపోతోతూన్న లేత వరిచేలు ఆకమశ్శిని, చూడడానికే యిలా బయలుదేరారు.”

‘ఆకమశ్శిని వాక—ఈగిడి ఎందుకొచ్చారా?’

‘ఎందుకా—నువ్వు చూస్తూ చూసి రోదామని.’

‘నాతోనేంకని.’

“కూస్తో—కూస్తో—మా మేడశ్శిగారు పుంపుమకప్తవు కనుగా?”

‘ఎవరు—నేనా?’

‘అ—నీవే? మంకెవరనుకొన్నావ్.’

‘అలాంటిమాట లాశినారంటే మాటదక్కదు.’

‘శశీ! పెద్దాచిన్నా తారతన్యం తెలుసుకొని చూడండి.’

‘బుద్ధిశక్తివగా మూల కీవాని పెద్దదేలాగునా తెలుసు?’

‘ అయితే మాళినిన్ను పోషించకం లేదా? ’

‘ పోషించినంతమాత్రాన పెడర్థంగా మాట్లాడకం పొరపాటుకదా? ’

‘ నీవ్వారా ఏకొద్దిభలితాన్నానునా పొందందే. ’

‘ ఇక ఆలాంటి మాటలాడకే కేసు సహించలేను. ’

‘ ఓ! అంత నిర్భయంగా మాట్లాడొచ్చి నీకు జరిగలేదా? ’

‘ ఎదుగుంటుంటే మనుష్యులయొక్క మనోచాంచల్యాన్ని బట్టి మూరంగా వుండాలి. ’

‘ నేనంత చంచల నాకన్ను కలవాడినా సత్యభిహారి. ’

‘ అవునో—కానో—నాకంతగా తెలీదు. తిక్షణం వెళ్ళిపోండి! ’

‘ చెను వెళ్ళడానికి రాలేదు. నీశ్రేయస్సుకోరి—

‘ గాశే నయస్సుకు - నాయశస్సుకు —మీకేం సమాధానముందీ? ’

‘ అర్థంకాకుండా అనాధుని చేతులొట్టి, అన్యాయంగా మోసగాత్రులైన ఒక స్త్రీని రక్షించడానికి నా కేగాదు. మానవసంఘాని కంట బిడ్డ సమాధానముందే తెలిసిందా? ’

‘ అనాధుడా! ఎవరు? ’

‘ మాళి. ’

‘ మాళి అనాధుడు కాను. బయిరదారు. ’

‘ పిచ్చిపిల్లా! మోసగాడి మాయాచూపులు నవ్వువు. ’

‘ మానం చేసేటంతటికి సూర్యుని మారికాదు మాళి. ’

‘ నీది పిచ్చిబొక్కితే ఎ? ’

‘ కాదు మెచ్చదేసిని భ్రాంతి. ’

‘ నుచుకానంతో ఉన్నప్పుడు ఆలాగుననడం సహజం. ’

‘ అయితే మీ ఉద్దేశ సీమిందీ? ’

‘ నాని నడుంబాగుకాదు. ఆధారంలేని ఆరాధకు. ’

‘ అంత స్వాధీనంలో ఉన్న జమిందార్ భూము తెనకా? ’

‘ కాక స్వాధీనంలో లేవు. నాస్వాధీనంలోనే ఉన్నవి. ’

“ అభిమానులన్నీ మీవేనా? ”

‘ అవును. నావే—మేనల్లుడుకదాయన. అభిమానించి వాని నాకరించాను. అంతలోనే గాత్రస్థి అతని నేలంకు జొరతాది. ’

‘ మీరు చాపకృతిచేకుండా అబద్ధం లాగుతున్నారనీ. ’

‘ కాదుశశీ! నూయనూటలున్నవి నీవనుకారం అలాంటి పేర్లుంటి. ’

‘ అయ్యో! నన్నంత మాయమిచ్చడాని కేమిట! అవకాశంలేదాను! ’

‘ అనూయన కాళా! నీకునురూపం శాంతిని కలిగి నీవు నూయనూటలు చేశావు. ’

‘ నీ నిర్భయంగా చెప్పింది— నీ విజ్ఞానాభావంబునంతటి అర్హునించిచ్చిందీ. ’

‘ అన్నకాదు. అంతగాగాదు అనగానే అనుభవించడానికి. ’

‘ ఛీ! నేను నమ్మను. ఏదోనన్ను మోసముచ్చడానికొచ్చి ఈలాంటి నూయనూట లాడుతున్నారు. అందానికి దాసుడయ్యే—అధమాధముడుకాడని నాకనుభవోద్యమే—మీరు ఈనాడు పవిత్రపువ్వుమతో మెరిసిపోయావు మమ్మనూటల నడచలేక—మిరకి భావాన్ని మాలో జనిపి నున్నును దూరంచేద్దామని తలవెట్టిన్నట్లుగా వున్నాను. ముందు చందే. చూచిందమయుతో ఇక నేమీ చెప్పవద్దు. నాకంతా తెలిసిపోయింది. మీరు ఎన్ని చెప్పిచప్పటికీ—గాత్రంతరాశ్రి వాటిని వేస్తోంది చక్కలేదు. ’ అంటూ శశీ అప్పటిగా మాటలుతూంటే—

‘ ఆరు. నాకి నూయనూటలు నమ్మిన నీవు నూస్తే నాకి చాలా జాలివెస్తుంది. నాతోరా నీకు నిజాన్ని వెల్లడిచెప్పు. ’

‘ ఎక్కడికూ? ’

‘ చూచి మరో ప్రత్యేకంగా కాలక్షేపం చేస్తున్నట్లు నీకు తెలియకుండా కూర్చున్నాను. ’ అని న్యాయం చెబుతుంటే—అయ్యో! నీలమొనలో నీర్లమోచులు దాగితినువని చెబుతున్నట్లుగా. వెళ్ళిగా నీర్లమోచు చిలుబిడి నూనెలగా మారుతుంటే—

‘ చూతోరావూ? ’ అని న్యాయం కేంద్రంగాచూపుతూ అడిగాడు.

‘ఎందుకూ?’ అని అమరుతూ—బెదురుతూ—అంది.

‘వాడిని నిరసించి నన్ను చేరడానికి సాధ్యమైతే చీకటిలోనిల పడానికి భయించారేమిటి కానరానిది.’ అంటూ—కామోద్రేకంతో కళ్లు తేలవేసి, చేతులు ఎదురకుచాచి బెదురుతూయున్న శశినిబట్టాడు.

‘తుచ్చుడా...’ అంటూండగానే ఆమె కోమలకంఠాన్ని నొక్కింది.

సాలెపురుగు చెరలో బడ్డ మెరుగును పురుగులాగున నిలమిల్లాడి పోయింది శశి. నుడిగాలికి చెదిరిపోతూన్న చిగుగుటాకులాగున—ఆమె హృదయం ఎంతో చిక్కనై పడింది. కంఠాన్ని విడచాడు స్వామి.

‘అవ్వా!’ అని బిగ్గరగా భయాన్ని వెల్లడిచేసే ధ్వనితో అరచింది.

బాగ్ పచ్చెన్నెనున్న గుడ్లగూబలు ఎక్కువగా గలాభాచేయడంమొదలుపెట్టాయి. ఆమె పురుగులాగున వెనుగులాకే సమయంలో—దాగ్గిరును దూరమవుతున్నట్లు క్రింద పడిపోయింది. గడంతా అంధకార బంధురమైపోయింది. పెటపెటా అంటూ గదితలుపులు రెండూ విడిపోయాయి.

“ఎవడా! నువ్వు!” అంటూ—అజానుబాసలుగా కనుపిస్తూన్న స్వామి నెత్తిపైన గెడబాగు దెబ్బతగిలింది.

స్వామి వెనుగున గుమ్మందాటి పారిపోతూంటే—వంజరము నెత్తికి తగిలింది. వంజరం క్రిందపడిపోయింది తలుపులు తెరవబడ్డంతవల్ల చిలుక చాచిపోయింది.

సంతోషవార్తను! గునులజ్ఞను! కల్యాణసిద్ధిని! కీర్తి చెబుదామని, ఆనంద తరంగ సముదాయాలిని అదుముకుంటూ—పూలవనములో పోనేలించామని. భవనద్వారందగ్గర కాళీగానమున్న వంజరం న పోసురామచిలుక నిలబడి ప్రసాదించిపోయిందే—అని విచారస్తూపురుషుని దానిని గమనించకుండా మాళి భవన చావిడలోనికుబోయి.

‘శశి...’ అని పిలిచి అటుయిటు కలయకుతిరిగేడు కాన ఆమె

దర్శనం కాలేదు. మాళి వ్యానయాంతరాళంలో ఏదో అడుటు కలిగింది.

‘వెంకన్న తాతగారూ?’ అని బిగ్గరగా పిలిచాడు.

‘ఏం! బాబుగారూ...’ అంటూ నెమ్మదిగా సమాధానం ఇచ్చాడు వెంకన్న. కాని మాళికి ఎదురుగా లేడు. కారణం ఏమిటో అంటూ వాళ్ళున్న గది దగ్గరగా పోయి ‘వెంకన్న గారూ?’ అని మళ్ళీ సలకరించాడు.

‘దొరగారూ.....’ అంటూ వెంకన్న ఏదో చెప్పబోతూ ఉండగా నేలతని కళ్ళనుంచి కళ్ళ కరిచింది. కుంగలు పెట్టి వెళ్ళిపోయి.

‘మొట్టలా కర్పిలు పెన్నె నావుద్దారూ? అసలు కానింక పెన్నె — కప్పుడే—’ అని చూడ కంగబడిగా.

‘బాబుగారూ! ఎంచెప్పనూ — కాశ్రి ఎనడో దుక్కాస్త్రం అమ్మాయి వంటరిగావుండగా గదిలో ప్రవేశించి — కాబోలు, అమ్మాయి కంగారుగా ‘అమ్మా!’ అంటూ కేక వేసేసరికి దుడ్డుకర్రతోను కొని చూస్తే త్రుక్క — ఆతుచ్చుని నెత్తిమీద ఒక పెట్టుపెట్టిన బాబూ — ఆదేబ్బతో వాడు పారిపోయాడు. అప్పటినుంచీ అమ్మాయి కనుపించడం లేదు. ! శిశిలేమా? లేమా? — ఎక్కడకు పోయిందీ?’

‘వాయుగారూ! లేదు. నాయమ్మ గురించి చెల్లు నెది కేము పట్టలేదు. దికాయ ఎక్కడా కనుపించలేదు. అంటూ గంగమ్మ ఏడుస్తూ చెప్పింది.

‘అను జే ఏమైందో మీ ఉన్నానని.’ అన్నాడు మాళి.

‘బాబూ! పాపం పుచ్చేం ఎనిమిదేప్పగిలేదా?’ అంది గంగమ్మ.

‘నచ్చినాను ఎత్తుకపోవడం దా?’

‘లేదు బాబూ! వాడు ఒంటిగాపోవడం స్వప్నంగా చూశాను.’

‘వాడెలాగు నున్నాడో కాస్తయినా ఆనవాలువ్వారా?’

‘అచ్చం మీ మేనమామ స్వామిలాగున్నాడు బాబూ!’

‘వాడు రంగిలారోతే — శిశి ఎందుకు కనబడక పోవాని.’

‘నిన్న మీరు నేళ్ళని దగ్గరనుంచి ఏమిటో — కోనెంగ గాకేవు

‘నిన్న నేను పట్టినదిన్నా మీతో స్వయంగా చెప్పిందా?’

‘నాతో ఏమీ చెప్పలేదుగాని గంగతోమాత్రం అమ్మా! నేనిక్కడండడం అనవసరం.’ అని అనడం విన్నాను.

“అలా అందా గంగమ్మగారూ?”

‘అంతే బాబూ ఆలాగే అంది.’

‘నరే! మీ రేమీ కంఠాదుపడ్డారు. ధైర్యంగా ఉండడం మంచిది’ అని పకాళి చావిడిలోనికి వచ్చి దీర్ఘంగా ఆలోచించడం మొదలెట్టాడు.

ఎంత ఆలోసించినా అతని నికలత బలవత్తర మౌనమిదిగాని ఉపశాంతి పొందడములేదు. ఇంతకూ స్వామే కారకుడిని ఒక్కసారి కళ్ళు ఎర్రనేశాడు. పళ్ళుకొరికాడు. అరికాలును అడుముచూ రెండుసార్లు యెదరకు రాశాడు—వేచాడు. కోపద్రోహంతో సింహపుష్పిల్లాగున చెరిగున రెండడుగులు ఎదరికునేశాడు. ‘నిశ్చితార్థంబు ఎదలగు నిపుణముతాలు’

అని ఆరోజున మాధుర్యమైన కంఠాన్నెత్తి, పాడినా పాడు? స్వామి ఆమె ముగ్ధసౌందర్యాన్ని చూసినాడు. ఆరి! తుచ్చుడా! నాసామ్మ అంటూ నాకేరా హాసం ముఖం. నరే! రెండుసింహుల్లా—’ అని నెమ్మదిగా మనసులో అనుకొంటుంటే—

‘నిశ్చితార్థంబు ఎదలగు నిపుణముతాలు’ అని ఆరోజున శశి తనకోకిల కంఠాన్నెత్తి పాడినాడు—ఈరోజున, షాళిచూపయంలో మారుమోగుతుంది. అపలు కొనచూశే పకాళి మనోఆకాశంలో మబ్బులునుభ్యమెరుపులాగున మెరియడం మొదలెట్టింది. ఇంతకూ దుఃఖం ఏమిట? అని చూచి తన కోరిక వేళాన్ని ప్రకటించే దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తుంటే, ఇదిరకలో గురుజ్ఞ—అహంన—శాంతము—సత్యము—ఈమూడు సూత్రాలే నీ నిశ్చితపదాలు. ఇనే నీజీవితరథానికి ముఖ్యసారి ధ్యాయ! అని నిశ్చయపడేసి గురుజ్ఞను ఈనాడు ఒక్కక్షణికి గుర్తించి నిశ్చితార్థాన్ని వీరసింహు హరినీ చూసా? వద్దు, శాంతంగానే నిద్రాపాద్రాము. నిద్రాపాద్రాము అని నిద్రాపాద్రాముగా నిద్రాపాద్రాము చేయకూడదు. అనినువ్వు? మిమ్మ నా భరణం కొని పన్నెండు ముంటిక ప్రియాణమయినాడు. ముంటిక ప్రియా

కాని. కుచ్చీలో కూస్తున్నామనిచూస్తూ —

“మూవా! ” అని అడుగుమెట్లెక్కుతూ పలుకరించాడు మహాళి.

“ అ! ఎందుకా? ” అని అప్పుడే భోజనం చేసినందున పొట్టనునిమురుకుకొంటూ సమాధానం చెప్పాడు.

“ నీకిది స్నాయంగాఉందా? ”

“ ఏమిటనీ! ”

“ ఇలా — — — ”

“ ఎవరూ? ఇలా — — — ”

“ నిశ్చయమైన పూలతోటలో పువ్వులుంటాయి. అలాగే చూశావా? ”

“ ఎవరూ? నేనా? ఎక్కడా? ”

“ బంగళాదగ్గర నేను వాడం వెబుతుంటాను — — — ”

“ ఏమిట! ఇంట్లో — — — ఏం? జబ్బుచేసిందా? ”

“ లేదు. ”

“ ఏమిటీ అసలునంగతి — — — ఏదన్నాలోగమంటే డాక్టరిని తీసుకెళ్ళు. ”

“ అసలహాగురించికాదు వస్తా — — — రాత్రి నీవు బంగళాకు రాలేదూ? ”

“ నేనా! ఎందుకొచ్చానూ? నాకేం పనుండక్కడా? నీ కేమన్నా మతి పోయిందా ఏమిటి? ఐదుగంటల లగాయితు ఇంటిదగ్గరే ఉన్నాను. అంతేగా సాత్త్వం కావలసినది. మొలకల్లు వుండరా? ”

“ నీవు వచ్చి ఇదిని అల్లరి పెట్టలేవా? ”

“ ఇదేంపొద్ద్యం నేనొచ్చి ఇదిని అల్లరిపెట్టినా? ”

“ ఇంత అసత్యంగా మాటలుతూన్న సెన్నచూస్తే ఒకడుర్రాగ్గనివి లాగున నోచెరిస్తున్నావు మూవా! ”

“ సీకళ్ళిల్లో మార్కెట్లో ఉందికాబట్టే — — — నేనూ అలానేకనువిస్తున్నాను ”

“ నీవు తెనే బూచిన కత్తివి. ”

“ అదివిక అచాచూ చేస్తేకదా అమనోపహం. ”

“ ఏమురు గపిచ వివరము. ”

‘ ఆ నిష్కలకాలిజే నీలిలా అనేటనవు. ’

‘ ఖజానాపెట్టి తాళంచేతుల నీలాగుచియ్య కొంతడబ్బు కానాలి. ’

‘ నేను యివ్వను. ’

‘ ఈరోజునుంచి నీవు నాపనిలోనుంచి తప్పుకోవాలి? ’

‘ నేను తప్పుకోను. ఈ ఆస్తిలంతా నాది. ’

‘ ఏమి నీవి? ’

‘ ఎవ్వరూ — ఈ యిల్లూరు. ’

‘ నీనా? ’

‘ అవును. ’

‘ నీనయినా సరిగ్గా అధారో ఏదీ? ’

‘ నీకుమాత్రం అధారో ఉందా? ’

‘ తాళంచేతుల నీలాగుచియ్య చూపిస్తా. ’

‘ వేరవ్వను. ’

‘ నేను తప్పుకోలేనా? ’ అంటూ మళ్ళీ అవకాశం కల్పించగా మళ్ళీ

వెళ్ళిపోతూంటే గుమస్తా శాస్త్రీవచ్చి ఇంట్లోకి పొడనికీ పట్టేదన్నాడు.

‘ ఇదేమిస్వామం శాస్త్రీ! నీవుకూడా నాళ్ళలోనే కలకావూ? ’

‘ ఏనడవయ్యా! నువ్వు. శిక్షణం క్రిందకుదిగు అంటూ పుల్లయ్య అనే యింటిసోఖరుచ్చి నిక్క హామూటంగా అన్నాడు.

నిశ్చేష్టుడై రిలబ్డిపోయాడు మళ్ళీ కీ నికలసాక్షి వ్యవస్థాకుస్వామి.

‘ అలాచూస్తావెందుల్యా! ముందు క్రిందకుదిగు అని పుల్లయ్య

అనుభవానిచోట అరనిమిషంకూడా ఉండికూడిదనుకొని క్రిందకు

దిగుతూ మావా! నీమామనూటలున్నట్టు వీలుకూడా నీవంతటియూ

దు. అందుకే నాకీ చింతోగ్గు. కాని కొన్నికాలంలో మీజీవితానికి సలా

తాకుమారవునో ఉహించుకొండి! అని మళ్ళీ అంటే

ఇక్కడట్లే ప్రసంగించావూ అంటే మంచి మర్యాద ఏమీదక్కదు.

శిక్షణం వెళ్ళిపో అన్నాడు వచ్చి ముగిస్తూ.

‘ వలే! నీవు చెప్పినట్లుగానే వెళ్లిపోతున్నాను. ’ అంటూ గియ్యసి తిరిగి వెళ్లిపోయాడు మాళి.

‘ గుడ్ మార్నింగ్ సార్. ’

‘ ఔరీ—ఔరీ...శమాన్! ఆలాగున కూర్చోండి. ’

‘ క్లిడరుగారూ! ఓదావా ఫైల్ చేయాలండి ’

‘ ఓయ్! ఇంకేం, అయితే మీనాన్నగారి పేరు ’

‘ బటుందాని చెప్పి ఉన్నాను గానీ... ’

‘ నారీ — వాం నారీ ఉండి... దా నా ఎవరి మీద? ’

‘ నూ బేసి మామ వన్ను చాలా అగ్గూయి చిత్రావంశి. నూ నా యవగారు పోయినప్పటినుంచీ—మూలమ్మగారు అన్న అనే అభిమానం తోట మాకున్న యావదాస్థిపై, అభికారాన్ని అతనికేయిచ్చి, నెలకు అరవైరూపాయలు శీతిం ఏర్పాటుచేసిందండీ, అప్పటినుంచీ ఈరోజువరకూ—నూ మా బే మేనేజరుంటు చెప్తూయినా ఉంది. మాతల్లిపోయి నాలుగేళ్ళయింది. నేను ఇంతవరకూ నా అస్తిని నాకప్పుజెప్పకుని అడిగలేదు. ఈ వేళ ఉదయం ఊరికే మాటలనందల్కంలో యావదాస్థి అప్పజెప్పకుని అడిగితే నా దేనని సమాధానం చెప్పినాడండీ. ’

‘ అబ్బా! అంత నిర్భయంగా చెప్పేవా? నారే మనదగ్గరి అధివా విడువడంల యావాయలు దగ్గరి పెట్టుకొని దా నాలోదిగాలి. ’

‘ ఏలాగునండీ కెప్ పెట్టకూడా వాడింగు జేసుకున్నాను. ’

‘ కెందునండీలయినా లేవు? ’

‘ నో—సార్ ’ మీకో పెట్టుబడి పెట్టి.....

‘ ఆలాగున ఎన్ని దావాలు చేయనండీ? ’

‘ నోనీ నోట్సు వాస్తాను. ఎవరయినా ఇచ్చేవాళ్ళంటే చెప్పండి. ’

‘ అదీ! మీరే ప్రయత్నం చేసుకోవాలి. ’

‘ మీవల్ల లాభం లేదండీ? ’

‘లేదు.’

‘గుడ్—బై’ అంటూ మాళి అక్కడనుంచి కదలేదు. అన్నిమూలలా అంధకారం ప్రవేశిస్తుంది. నిరాశాంధకారంతో—మాళి హృదయం మసిబూనినట్లయింది.

8

నితానమయంలో శశి అసువులను ఆరిచేతబట్టుకొని, అంధకారాన్ని శ్ఛంఛుకొంటూ ప్రయాణమైంది. పోవడములో పరులకంటే బడకండా స్వామిని వెగకన్నకొట్టే నమయంలో తలుపుచాటునుండి నెమ్మదిగా తిన్నోనినోగడము ఎవరూచూడనేలేదు. ఆరాచే ఆమె ఆలోచనలు అతిశీవ్రతమం కావడంవల్లను నమశ్శ్య పరిష్కారంగాక, ఆమె లేతమెదడు ఎంతో శ్రమపడింది. మాళి రాకముందే తనచారి తానుచూసుకోవడము మంచిదనుకొంది. అతడే ఆధారపురుషుడని తలుస్తూయున్న శశితే వెళ్ళిమాటను తిరస్కరించడము తిడువుగానే ఆమెను అన్ని మూలలా విరక్తి కావడము ఆపహించింది. తల్లి పోయినప్పటినుంచీ వ్హషిస్తూ తాళికట్టినవాడులాగున తనుబాగ్రతతో ఆమెను చూస్తూయున్నప్పుడు మాళిభావం మరొవిధంగా ఉన్నాదనికీ—శశి ఎంతో చింతించింది. తల్లిజీవితానికీ తనజీవిత మంగిలేమిస్తానని బయలుదేరింది. విచారంతో

మానసం తెగింపుకొన్నప్పుడు చూడమూర్ఖంతా అంధకారం చేసింది. ఎక్కడాకాశంలో నక్షత్రాలు కనుపించడంలేదు. ఇక్కడ శశిహృదయంలో ఆశాబిండువూలు అంతమయినాయి.

శశి చాలా మారిం నడచింది. ఎంతమారిం నడచినా ఆమె సున్నిత హాసాలకు గొప్పికో నడములేదు. సూర్యు వెల్లవారేనమమూనికెల్లా ఒక గ్రామం చేరుకుంది. తనజీవితాన్ని ఏవిధంగా గడుపాలనే ఆలోచనకో కోంతవరకూ నిశ్శబ్దత వహించింది. కాంతం తన మనోదృష్టిలో గోచరించినట్లుగాకలయింది. పోయినది లగాయితు బాగ్రతావస్థతోగాని కల,

లోగాని తల్లి విగ్రహం కనుపించక పోయినా గర్భం పూర్తిమూర్తి గోచరించినట్లుగా అయింది.

అమ్మ దర్శనానికి ఇకటి చిన్న పూదయం పొంగింది. దుఃఖం అగలేదు సుదర్శనంలాంటి కళ్ళలో, నీళ్లు గిరుసతిరిగాయి. 'అమ్మా! నీగనే నా కూపట్టింది. అందుకు నేను విచారించినా — అందాకీ నీహృదయం నీ తోటింపుకోకు. విభక్త్యాన్ని వినుంచి తిప్పించుకోనదానికి మానవు నకు నాధ్యంకాదు. అందుకోనూ నానాంటి అనాధను భరింపమిదా జాలిచూడక పోవడమూ నవాదాని అందుకు నీవు ఎవరినిచూడాలి — నేను ఎంత సజ్జిగా కలిగింది ఏమీకావచ్చుచేను. అమ్మా ఇతింపు ఎంత కఠినమో — జమించాను భాగ్యవైకూడా — అందుకు తినే అతిసీనకార్యం నీకూతప్పలేదు నాకూ తప్పలేదు.' అనుకుంటూ శశి కళ్ళునీళ్ళు కారు స్తుంటే — బాలభాస్కరుని, నన్నాహారేఖలు పైకి విరజిమ్మున్నాయి. శశి దుఃఖాన్ని దొడ్డదొడ్డ తిరగేశాల్సి ఏమీకాదు చూచుకొంది.

ఈజ్జకాగ్గడో అనుకుంటూ మానవలంపు చూపు బ్రతుకనుండి దాకి అనుకోని లోకంలో చతురభుభాగాన్ని చించుకొని జోలికట్టికొండ్రి. భాను దుదియించాడు. ఒక్క రాత్రిలో శశి జీవితరథం తారునూ రయింది. క్రితంలో అనాథగా జమించాను నీమేళుచ్చము అంటూ నిధి గారవాన్ని పొందడం — కన్నెనవ్వని కలితో సీతాకోక చిలుకల్లా గు పూలవలంబో. పేదచిట్టగా పోవడం చేస్తూ — అందరినీతా అప్పదన వని పోగడబడుతూయున్న శశి — తనాడు సుందరమంతా సరిమనీచం గాచూస్తూ, కళ్ళకు కనుపిస్తే స్పృహస్పృమని కారణం ఒకండా తెచ్చు రించే పేదపిల్ల అడుక్కుతినే అనాథ అయిపోయింది. భానుడు శారదా పైకి తెప్పించిపోయాడు. శశి చంకను శోలువేసుకొని ఆపలెటగా మొదలలో అడుక్కోడానికి ప్రయాణమయింది. 'అ...మ్మా! — బిత్తు' అంటూ అడుగుతూ బెదురుతూ — అశోకమాస్తూ — అకలి బాదను అగునుకంటూ అతి శావ్యంగా అడిగింది శశి —

'ఫీ! ముండా! అప్పుడే తెల్లవానిని, అడవిలోనిది. అందరకు యిదోహ అలవాటయిపోయింది. పోయింది మిమ్మలకు మొట్టమొదట అని అర్థమవుతుంది కనుకమాన్ని నొవ్వుకుధరించి ధర్మదేవత అనిపిస్తున్న పెద్దంటి యిల్లాలుంది.

ఈ నిశ్చేష్టతలయిపోయింది. ఆమె అన్నమాటలు శూన్యంగాను సున్నితహృదయంలో గ్రుచ్చుకొని ఎంతో భాగించిపోయి. వోటిమాట వేరు, కంటిమాటేగాని. ఎలా అన్నది అన్నది అమ్మ అమ్మ అమ్మ! అందరూ ఈమధ్యన ఉన్నామని అమ్మ అమ్మ! అమ్మా! ఇలాంటి చెడుమాటలు విని నాగురించి నేనిదిచిదికిదా! అమ్మ గర్భంలో నేనుగా నున్నానని ఎంతో విచిత్రమ మా అమ్మ నన్ను బ్రతికించుకోడానికి చదింది. నాకెవరున్నారో ఎటుజూచినా ఎవ్వరూలేరు. ఇక జీవించినూత్రం ప్రపంచంలో నేనుచేసే ఘనకార్యం ఏమిటి! ఫీ! ఇంత పాడుజీవితాన్ని గడుపుకోనేబదులు చచ్చిపోగొండమా? అనుకుంటూ బతి బయలుదేరింది.

మాళి మతి చంచలమైంది. గురు ఆజ్ఞలంటూ గూటిలో ప్రేమ పక్షిని భద్రపరచివెడితే దుర్భాషని దౌర్భాగ్యంవల్ల చూచుక పారిపోయినది. కొంతధనాన్ని పొందుకొని కన్నులపండుగచేసే శిశుని వెతకిదామని దుర్బాడగబోతే అత్తే దిడికాదన్నాను మేనమామ. న్యాయస్థానమంటూ ఒకటుందికదా ఈఅన్యాయాన్ని అనిచి తగ్గిస్తాను నీసుకుందామనే శ్రాద్ధాంతో అమ్మ అడవిలోనే 'ఫీ' కావాలన్నాను. అమ్మగారి మాట అనుసరించి కుర్రయోగవడలేదు. అమ్మిబాధతో ఇంతఅన్నాని అమ్మ చిగుబాని ఎంతో చిరునవ్వు గానమంది. విశ్వచారంగా కను కించే—అనుకుని నీలాల్లాగున మెగసే అనేత్రాలు లేరుగూటిలాంటి శరీరాన్ని తారుమారయిపోయింది. అముఖంలో విచారరేఖలు ఉన్నవిగాయి. కన్నులలో నీరు నీరు అన్నది ఎన్నడూలేలేదు.

శరీరచ్ఛాయ శంకగడ్డలా ఎర్రబారిపోయింది. అతనిరూపు పిచ్చివాని రూపులాగున మారిపోయింది పలుకడు. ఒకళ్ళ కేసి తీవ్రంగా చూడడు. తల కింగిడుకు వంచుకొని ఒక మానిలాగున పోతున్నాడు.

గ్రామ గామాలూ కాకిలాగున నంచారంచేస్తూఉన్నాడు. అకలి నమయంలో ఎన్నలైనా నిక్షపడితే తీసుకుంటాడు గాని ఎనరిని అడగడు మధ్యమధ్య 'శశీ—' అనే ధ్వనే అతనినోటినుండి ఊడిపడేది మనోధ్వని లేదు. నూనూగు మీసం కొద్దిగా ముదురుగాకనిపిస్తూవుంది. గడ్డం మధ్యమధ్య కొద్ది దిట్టంగా పెరిగింది. మాళిరూపు పూర్తిగా మారిపోయి చిక్కిపోయాడు. పెద్దక్షరాలతో అచ్చొత్తించే మాళిపేరు ప్రతిపత్రికల్లో అతనిపేరు నూన్లపైపోయింది. అతిచురుకుగా జరిగిపోతూన్న కాల బాహినిలో అగ్రసంవత్సరం అంతమైంది. ఆసక్తిం పేరేమిటో అందునం చరిస్తూన్న మాళికే తెలీదు. విశాలమైన బాట, పెద్ద మేడలు ఎలక్కోటికొక్కటై ట్లు

అధినే మాళి నడుస్తూ పట్టణోయగాన్ని పిచ్చిగా చూస్తూ పోతూ యున్నాడు. పెళుతూ పెళుతూ అగి వినేటట్లు అధినయించి మళ్ళా నడక పారంభించినాడు.

'భావనీధిని! నీగుయోచులని బ్రతుకుడి పాడవనేడేనా...!!' భా

కావరము గానోమనానుకొని కా- పోవు అని గవాలనా || భా ||

కాగ్ల భోగ్లచూ జాలపామియును జాలముచేయ వేదిని భా

అంటూ పాడుతూయున్న కిన్నెర కంఠం అవతల నిధిలోనుంచి విని పించింది మాళికి. ఎందుకో అణగిపోయిన ఆళాలతిపైకి వేడిగుళ్ళు వేయడానికి సిద్ధమాతుంది. విచారాంధకారములో అణగిపోయిన ప్రేమభానుడు ఆనందకిశకాలతో ఆత్మతగా పైకి వస్తున్నట్లు తోచింది. తన ఆత్మ తను ఆనందాన్ని అణచుకొనలేక. ఆశక్తుడై ఆళాపాశంతో అవతల వీధికి ప్రయాణమును నాడు మాళి.

'నడుయన్నవచూ నటనాఅంగచూ నాదసుభ్రమేల జీవా || భా ||

పూర్తిమనానూ నెన్నెలనిన్నే కళాహీనమూ కడకూ ఈశానీశీరా

‘ శశీ! నాశశీ! ’ అంటూ చేరుకున్నాడు మాళి ఆతురతతో.

‘ ఆమె పేదపిల్ల. జోలి ఎదురుకుంచి అరమోడ్పుకండ్లతో గగనానికి చూస్తూ, అత్తి శావ్యంగా పాడుతూ యుంటే అనేకులు ఆ పాటను వింటూ వాళ్ళకు తోచిన మట్టుకు ధర్మంచేసి పోతున్నారు.

అజననమాహాన్ని తప్పించుకొని ఆ పేదపిల్లకేసి ఆశతీరాచూస్తూ ఉన్నాడు మాళి. కాని ఆమె గమనించనేలేదు.

‘ శశీ! ’ అన్నాడు అశగా ఎదురుకు చేతులు చాచి. పాట నాపింది. పాటపైకంలో మూచుకపోయిన రెప్పలను విప్పింది. మాళి కేసి చూసింది ఆమెలో అణగిపోయిన ఆశానాగర వరంగాలు, పోషిస్తూ పైకి లేస్తున్నాయి. ఆగిపోయిన సంతోషనాగు వేగంగా ప్రవహించడానికి దానికి ఉపక్రమిస్తుంది. తన ముగ్ధతను తోడ్కొనింది. గాఢంగా విమర్శించింది. ఆశమీరే గొలుపుతూ యున్న భ్రాంతిని బంధించింది. మాళి మోదనిలపిన దృష్టిని మురితలముని మళ్ళీ పాట ప్రారంభించి అన్నగా పోతూంది.

“ శశీ..... ” అన్నాడు గద్దదన్వరంతో

“ ”

‘ సుందర్లు అలాగే నిలుస్తారేమిటా? నాకు నాకు. శశీ బిశస్మలాగుడు చూడుగ్గా నా కవిగా నింది. ఆమెలా రచించడానికి కారణము శశీకావ్య అని మళ్ళీ సంస్కరించి ఆమె ఎన్నడైతే నేని, అడిగావు అని స్థిరపెట్టుకొని... తొందరగా నున్నాను నీ దగ్గరకు వాడు. ‘ శశీని కావ్యం? ’

‘ కాను..... నేను పేదపిల్లను. ’

‘ పేదపిల్లవా? కావు. నీకంతధ్వనికీ నా నన్నంతకంతానికీ ఏమీ భేదం లేదు—ఆమె కళ్ళల్లో ప్రేమకాంతలు నీ కళ్ళల్లో ప్రతిబింబిస్తున్నాయి. తిరుగుతున్న శశీరరంగులో మారుపువచ్చినా? ఏర్పికూర్చిన అంగకూడిన పువ్వు? శశీ లేదు... నీవు శశీవే నాశశీవే ’ అంటూ ఆమె దగ్గరకుపోతే

“ కాదు—నేను శశీని కాదు... ఆమె ఎవరో నేను ఎరుగను ”

‘ ఎరుగవూ? ’ ఏదాశాపూరితంగా వాపున మూసకొనింది—

‘ ఎరుగను—నేను...ఎ...రు...గ...ను...’ అంటూ ఆపెద్దవీధి విడచి సందువెంబడి ఎక్కడికో పోయింది.

9

వారం రోజులవరకూ ఆమెగురించి కనుపిస్తుండేమోనని మవుళిచిత్వ పోరుతూలు చేసినాడు. కాని ఆమె కనుపించలేదు.

ఆరాత్రి శశాంకడు ప్రశాంతమయ్యచు ఆ కాశాన్ని నట్టినివ్వించి బాస మద్య తన పూర్ణకళాను విగజమ్ముతూ ఓహోస్థూన్నాడు.

ఆనమయంలోనే మవుళి పిరో యోచిస్తూ ఆనీధనేనడుస్తూ అరిచి ఇటూ పరిశాలించి చూస్తూ పోతున్నాడు. అది చివ్వులవలె కెదలేక అటువెటు—చురులు—చూపుతూ ఆ అడుగులొక ఎనగోడవ్వలూ నడుస్తున్న నువ్వెని గొచ్చుచున్నది. ఎనరో పలుకరిద్దామనే డిద్దేశంతో అరుగెక్కినాడు. అరుగుమీదవున్న పేదపిల్ల చలించడం మొదలుపెట్టింది.

‘ శశీ! ’ అంటూ ఆమెదగ్గరగా చేరాడు

‘ నేను శశినికాదు. ’

‘ మకెచ్చరినీ? ’

‘ అడుక్కునినే అ. గాధను. ’

‘ జమిందారు నిరసించిన కాశామ్మి కూంటున్నావా? ’

‘ కాదు. నేనుకాదు. జమించి వెలిపొండి బాబూ! ’

‘ శశీ! ఆనాడు కారితమ్మ పోతూఉన్న వెల్లిపాట ఏం చేశావుఆమె జీవి సుఖించడానికి ఈకార్యములో పాల్గొని నిర్భయించిన రెడ్డిగార మేముంది? శశీ! జమిందారు భార్యలయి అనేకమైన సుఖభోగాలుఅనుభవించిన మీఅమ్మకూ అప్పులేదు యాచనావృత్తి క్షమాతననీ లేమి? ’

‘ మవుళి క్షమాద్విత. ’

‘ ఎందుకూ? ’

‘ యిక్కడినుంచి అత్తగారి వెల్లిపాట కానిది. ’

‘అయ్యో! శశీ! ఎందుకీ దాగుడుమూతలు, నీవు నిజముచెప్పి వెళ్ళి పొమ్మంటే నేనుపోనూ? ’

‘మీ రనుకుంటున్న శక్తినికాదు. ’

‘మరి ఏశక్తివీ? ’

‘అలోచనా సూన్యమైనవాని అద్ధాంగిఅయి, అనరాని కష్టాఙ్గుడునూ; అనుకుంటింటూ, నాగురించి బ్రతికిన అమ్మకూతురిని. ఆమె ఎలాగున జీవితం గడిపిందో—ఆవిధంగానే నేనూ జీవించాలని ప్రతిపక్షాని ఓ పేదపిల్లనుచేను. తెలిసిందా? ’

‘శశీ! మూర్తి భవించిన ఫగ్గిదేవతవై ఈలా అనర్థంగా సంభవించడము నీకి కాగలదా? ’

‘అబ్బా! నేనిక్కడ ఉండేదిలేదు. ’ అంటూ ఆమె అనుకున్నదాని తూంటే, మాళి ఏమిచేమనూ అని అలోచిస్తూన్నాడు విచారంగా ఆదానె, అలా అలా ముందుగా ముందో మెరిసిపో బామున్న అజానుబాహువు యివలెలకువచ్చి ‘అమ్మాయీ! ’ అని అతిప్రేమగా పిలచాడు. గభాలున ఆగి ఆశ్చర్యంగా వెనక్కితేరిగి చూసింది శశి.

మాళి స్తంభించుకపోయి ఇదేమిటా యని యోచిస్తున్నాడు.

‘శశీ! అలా ఆశ్చర్యంగా చూస్తావేమీ ఇలా రా భయంలేకమ్మా అంటూ ఆదిరణాకో పలుకుతాంటే—

‘ఎవరుమీరు? ’ అంది అక్కడ నిలబడే శశి.

‘నీతండ్రిని. అలోచనా సూన్యడనై, అద్ధాంగిని అడుక్కునేటట్లు చెసిన మోహన్ జమిందారుడనేవాణ్ణి. ’

‘తండ్రి! నాతండ్రి! తండ్రి! ’ అంటూ ఇళిదగ్గరకు చేరింది.

‘నువ్వభీ! నీవుకూడా రానాయనా లోపలకుపోదాం! ’ అని మోహన్ జమిందారు అంటే—

‘మాపర్లు మీకెలా తెలుసూ? ’ అని ఆనందాన్ని ఆశ్చర్యాన్ని మిళితం చేసి మరీ అడిగాడు మాళి.

ను నచిడన్న కిటికీదగ్గర చల్లగాలికి వాలు
కుప్పిలో కూర్చుంటున్నది—మిథ్యగా మూయుద్దం సంభాషణ వినిపిం
చింది. నాఅదృష్టదేవత నన్ను నశరించినదా అన్నంత సంతోషాన్ని పొం
దాను. వివాసంభాషణతోనే వివాళ్లు ప్రవృత్తమయ్యాయి. అది జరిగిందాను
చెప్పగా—అతనితో అదివ్యధవనంలో ప్రవేశించారు. ఇద్దరూనూ.

దేదీప్యమానంగా వెలిగిపోతున్న ఎంకీక్రిక్ లైట్లు వెలుగుతున్నా శశి
మాళిలు సిక్స్-కో తలుపులను తిన్నారు.

చిరిగిన గుడ్డలు. చరితుశోలి, మాసిన శిరోజాలు వాళ్ళనేనాలు
వాళ్ళకే అవశ్యంగా లోబడినాయి. వాళ్ళ మానసికయాతన జమిందా
రు గ్రహించి విలువైన దుస్తులుతీసి, ఇంటిలోఉన్న నాఖర్లచే ఇద్దరకూ
న్నానంచేయించి, బట్టలు స్వీచోవానికి వచ్చినారు. శశి మాళిలు నూ
తనదుస్తులు ఫరించినారు. ముగ్గుడుదయాన్ని కంప్యూటర్లు తీర్చుకో
ని, కాఫీలు నేవించి తాయిగా జమిందారుతో మువ్వలీలు కూర్చున్నారు.

వాళ్ళ అప్రయత్న ఫలితాలకు ఎంతో హృదయానందాన్ని అనుభ
విస్తున్నట్లు. వాళ్ళముఖాలమీద మందహాస చంద్రిక తే చెబుతున్నాయి
అంత జమిందారు మా వెళ్ళడం ప్రారంభించాడు.

విజంగా నేను కాంతాన్ని అగ్గియూ చేపించాను నాచనం.
అలా తొగకేలాన్ని గ్రహించుకొన లేక, ఆమెను ఇంటిమండి అన్యాయ
ముగా వెళ్ళగొట్టాను. ఆపాపఫలితం ఉండకపోతుందా? ... మణి నా
యింటబడి స్వేచ్ఛగాతింటూ నాకే అవకాశంచేయ శిలపట్టింది. కాఫీ
లో విమాన్ని కలిపి నేనుచస్తే ఈఆర్థికంతా తిసవరమే అవుతుందనే మరె
కతో, కాఫీనాకిచ్చింది. ఆకాఫీ తాగుతుండగానే—ఆకాఫీ రుచి ఎంత
దంవల్లను, అనుమానాన్ని వ్యాధులకు ఫోనుచేశాను. నాచేష్టులకూ
స్తూన్న గుణి వెలువల వోయింది. వ్యాధులచ్చి కాఫీని తీర్చింది విమం
కలిపిందని విద్వాంస లేసి. అంతకుముందే కొంతకాలాని నాకుశల చ
త్తుచేసి నాపాగిలాలను నిలిపాను. ఆరోజునే మణిని ఇంటికి తీసి

గొట్టాను. ఆరోజులగాయితలు కౌంతానికిచేసిన అన్యాయమును గురించి, నాలోనేనే వశ్యత్రావణాన. గర్భవతయిన అమెను నీతిమంతుడు ఉన్నాడని చిందో? అమె ఎక్కడనుండో? అమె గర్భవతగాగర్భం ఎప్పటికైనా లభిస్తుందా అని యువ్వున్నానని—ఈనాటికి అమె సూర్యసంహారాలను అమె నుగుణ సంపత్తిని వెల్లడిచేసే శశి దర్శనం లభించింది. మువ్వలీ! అమె బయ్యనలుగా రాత్రి మీరన్న మాటలనుబట్టి గ్రహించుకొన్నాను. అమె జీవితం ఎలాగడిపింది—ఏలా సమాప్తి అయిపోయిందో చెప్పవూ? అని జమిందారు అనగా పూసగుచ్చినట్లు జరిగిన కౌంతం జీవితంగురించీ, తమజీవితాలను, మేనమామ మోసాన్ని విఫలంగా చెప్పినాడు.

జమిందారు మోహన్ ఇంటిదగ్గరనే శశి మువ్వలీలు ఆనందమయంగా కాలక్షేపం చేస్తున్నారు. కానీ వాళ్ళ మనోగత అభిప్రాయాన్ని బట్టిచూడటం కష్టం. నీటిని అగోచరంగానకువచ్చి, మువ్వలీ తీసుకుపోయిన నాల్గైదులను గుర్తుతూ మాధుర్యంగా పాడుతుంది. శశి మువ్వలీ అమెపాటను అతిస్తూ, కాస్తదూరంలో కూర్చునియున్నాడు.

అంతలోనే మోహన్ జమిందారు తన మనోఉత్సాహాన్ని వెల్లడిచే యడానికి వాడు కూర్చునియున్న చోటునకు వచ్చినాడు. తిండిరాశను జూచి చాలనాసిగిది. మువ్వలీ లేచి సగౌరవంగా నిలబడినాడు. వాళ్ళ ఉన్నతాశయాలను ప్రదర్శించేసే పెద్దలయందుండే వినయానికి జమిందారు ఎంతో ముచ్చటపడతూ ఒక కర్నీషన్ కూర్చుని—

‘నాయనా! మువ్వలీ ఈలారా!’ అంటూ పిలచేనట్టి మువ్వలీ దగ్గరకు వెళ్లి నిలబడినాడు అతివినయంగా.

మువ్వలీని పిలవడంతోనే మరో రహస్యాలు మాట్లాడుకుంటారుకాబోలునని శశి కూడా అనుకుంటున్నాడని ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

‘మువ్వలీ! అగోచరంగా నీనామ గాయనికితో ప్రవేశించినారో? ఇప్పుటియారీ త్వోభయన్న పృథ్వీయం కొంత శాంతించింది. వశ్యత్రావణగా పృథ్వీయం శాంతి పొందింది. మీరవివాహాన్ని నాచేతులుగానే—’

అండు కేమంటావు?'

'నా ఆభిప్రాయం ఒకటుంది. అది వెల్లడిచేసినట్లయితే మీ ఆజ్ఞను ఉల్లంఘించినట్లుగా అన్వతుండేమో—'

'అదేదో చెప్పు?'

'నా ఆస్తి నా అధీనమై తేనేగాని పెళ్ళిచేసుకోడానికి నాకిష్టంలేదండీ.'

'ఆస్తి పేర్లకి అంత నన్నిహిత మేమి?'

'యిచ్చాను సారంగా నైభోవోపేతంగా పెళ్ళిచరగాలంటే ధనం— అవునగంలేదా?'

'నాదగ్గర ఖర్చుపర్చడానికి ధనంలేదనా?'

'స్వధనం ఖర్చుపర్చుకాని?.....'

'అంటే ధనవిషయంలో నా స్కూడా ఉందని పెళ్ళిమూలంగా ప్రజలకు వెల్లడిచేయాలన్నా నీ ఉద్దేశం.'

'అవును, అవును, అవును...'

'ఇవా ఎన్నిచేప్పినా ఒప్పుకోలేదు. నా ఆజ్ఞను తిరస్కరించడానికీ బులేదు. పెళ్ళివిషయంలో నీయిచ్చాను సారంగా ఖర్చుపెట్టుకో! స్వగ్రామంలో పెళ్ళికావాలనే ఉద్దేశం ఉన్నట్లయితే మనం తరలివెళ్ళి అక్కడనే ఊరేగింపుపెట్టుకోని ఉత్సాహంగా చేసుకొనవచ్చును.

నీ ఆస్తి నీ హక్కు కావలసి అంటే కోర్టు ఎక్కినట్లయితే రెండు మూడు సంవత్సరాలవరకూ కార్యం సాఫల్యంకాదు. అంతవరకు నీవు పెళ్ళిమానుకొని కూర్చుంటానూ అంటే ఎంత అనవదంగా ఉంటుందో ఆలోచించుకో, ఇక నే వెళ్ళి లగ్నం స్థిరపరుస్తాను.' అంటూ జమిందారు లేచి వెళ్ళిపోతూయంటే—మాళి మూర్ఖాడ లేకపోయాడు.

హిందూధర్మాన్ననుసరించి ఒక సుభదినాన్ని లగ్నం స్థిరపర్చుకొన్నాడు. పెళ్ళిదినానికి జమిందారు దూరబంధువులు, మిత్రులు తండ్రోప తండ్రంగా జమిందారు ముల్లు చేరుకొన్నారు. వచ్చేళ్ళకు వచ్చని బోరగాలతో—ఇళ్ళు పెల్లటి వెల్లతో—గుమ్మాలు పెసుపురింపమితో—ఇల్లి

ముఖం కళ్యాణకళలతో—మూలి పాదాలు పారేణంతో లగ్నసమయానికి తయారయినాయి. శాస్త్రోక్తంగా, భావాధ్వనులతో 'భళీ!' అనే టట్లుగా మంగళ సూత్రధారణ విపోయింది. ఒక నెలవరకూ సూతనదం సనులు ప్రేమసాగరింలో ఆనంద తరంగాలపై ప్రణయ నామమీద ప్రయాణంచేస్తూ ప్రపంచాన్నే మరచిపోయినారు.

10

జమిందారు సంతకారుమీద జమిందారు—శశీ—మాళీ—యిద్దరు నౌఖల్లతో ప్రయాణమైనారు. సాయంత్రం మూడుగంటలకల్లా ఊరు వెలుపలనున్న పూలనవలోకి కానుపోనిచ్చి, సుందరభవనందగ్గరగా నాపి హారకొట్టారు. వంగిపోయి ఆతిరహస్యంగా ఆకులమధ్య దాక్కినియున్న నంపెంగ రెండపువ్వులగుత్తిని బయటకులాగి పుల్లబోటు పెనుతూయున్న వెంకన్నకు కారుకూత చెవుల్లోపడింది. తనపని తొందరగా ముగించుకొని కారుదగ్గర చేరుకొన్నాడు. ఇంటిలో నంటచేస్తూ ఉన్నగంగమ్మ అంతకుముందే కారుదగ్గరకొచ్చి ఆశ్చర్యంగా ఎగాదిగా చూస్తోంది శశి మాళీలు చిగునవ్వు లొలికిస్తూ కారులోనుంచి కిందకు దిగడంకోసం—గంగమ్మ శశిని—వెంకన్న మాళిని—ఒక్కనాచేకొగ విరిచుకోని అధిః సంతోషంతో కొంతనరకు శశీనాలు మైమరచారు.

జమిందారు నౌఖల్లు కిందకుదిగి ఆ కర్లకజేవుల అమాయక ప్రేమను చూస్తూ నిలబడ్డారు. శశీ మాళీలతో 'ఎంతమోసం చేశారండీ, ఇది మీకు న్యాయంగావుందా?' అని వెంకన్నా గంగమ్మ ఒక్కసారే అన్నారు. అందుకుకారణం మాళి అలాగే నిలబడి నిజవృత్తాంతమునంతా తెలియపర్చాడు. అందరూకూడా భవనచావిడ లోనకుపోయి అక్కడున్న చాపలమీద కూర్చొని, చల్లగాలికి సంతోషాన్ని అనుభవిస్తున్నారు. "మంచిసమయానికే వచ్చేరు మీకేమైనా తెలిసిందా" అని వెంకన్నా

'ఏమిటండీ' అని ఆశ్చర్యంగా మాళి పశ్చిన్నై—వెంకన్నా—చావిధంగా

చెన్నడం మొదలుపెట్టాడు. 'మిమ్ములను ఇంటనుండి వెళ్ళగొట్టినది ల గాయతు తన యిష్టానుసారంగా కట్టుమూసుకొని ఒప్పుపై తెలియకుండా తిరిగినాడంటి స్వామి. పుల్లయ్య అనే ఇంటివాని భార్యను, పుల్లయ్య ఇంటివద్దగ లేనిచదుయంటో — స్వామి వెళ్ళి ఆమెను విశ్వంధిగచాడంటి. అంతలోనే పుల్లయ్య ఇంటికిజేరుకొని ఈగలాబానంతా కూసి నహించ లేక స్వామిని చావమోచాడు. అంతాబరిగి న్నెలెందుకిబాబూ! స్వామి ఎవరితోనూ చెప్పుకోలేదు. అకొకుదెబ్బలకు మంచం పట్టినాడంటి. డాక్టరు గారు ఈచేళ సాయంత్రంనరకూ బోతికేదాకా నమ్మకంలేదని చెప్పి రటంకి యంతకముందే నాకు తెలిసింది. '

'చూశాడూ? నీవిధంగా బందో' అని జమిందారు నేసిచూస్తూమాటి.

'వాడ ఫలితం ఊర్తికే పోనుగా లెండి. ఇప్పుడేపోయి ఉన్న సటుక రించివచ్చాం. ' అంటూ జమిందారు లేచేటప్పటికి శశి మాటిని కారు డ్రైవరుకూడా లేచి 'ఇప్పుడే వస్తామని' గంగన్న వెంకన్నలతో చెప్పి కారుఎక్కారు. కాగు ప్లాట్ నింది. అతిరయంగా స్వామి యిచ్చేరుకొని కారులోనుంచి దిగినాడు. వీధిలో అనేకమంది జమిందార్ రైతులు — గ్రామీణులూ కాలల లాడుతూ యున్నారు.

మాటి కారు దిగినదే తడవుగా నంబోయంగా ఉజననమూహం అని తా మాళిచుట్టూచేరి నపపక్కారల్పిస్తూ, 'మాళ్ళపాటు గల్లెక్కినాయి' అని గంతులు వేస్తూగోళి, స్వామిగ్నాగ్నభావం జమిందారు మోహా కు న్నవ్వపైంది. మఱులి వచ్చినాడని 'ఇంటిలో నొఖగ్గదరకూ తెలిసి అధికుల్నాహంగా పైటకొచ్చి లోనకు రమ్మనమని ఆహ్వానించారు. శా స్త్రీ పుల్లయ్యవచ్చి మఱులి కాళ్ళమీదపడి శ్రమార్పణ కోరుకున్నారు. అందరూకలసి స్వామియున్న గదిలోనికి ప్రవేశించారు.

అప్పటికప్పుడే అవసానకాలం ప్రాప్తించించడంవల్ల తాత్కాలిక వైరాగ్యంకలిగి పాపాలకు పక్కాత్రాపవద్దా నీళ్ళుకారుస్తున్నాడుస్వామి మాటి రావడంతోనే మంచందగ్గరగాజేరి'మావా! ఏలాగుందివంటో

“మవులి కంఠధ్వని స్వామి చెన్నుంటి మూసివకళ్ళు మైకెత్తి—
మవులీ! వచ్చావా? ... అడ్డికాగా? అన్నాడు రాని కంఠధ్వనితో.

‘మానయ్యా! అడ్డి నాకక్కలేదు. నీ అతోగ్యం బాగుంటే అంతే
చాలు.’ అని మవులి అనగానే స్వామి సూన్యంగా చూస్తూ—

‘శశి ఏదీ?’ అన్నాడు.

‘నాన్నగారూ! ఎందుకూ? మీ శరీరస్వస్థత ఎలాగుందీ?’ అంటూ
దగ్గరగావచ్చి ‘పలుకరించింది కోకిల కంఠధ్వనో’ శశి.

అంతే స్వామి చేతులుమోడ్చి శశి మాట్లాడుకుని నమస్కరిస్తూ—

‘క్షమించండి! మీకు నేను చేసిన అన్యాయానికి పాపఫలితం అనుభ
విస్తున్నాను. నేను ఎన్ని కష్టాలుపెట్టినా శాంతస్వభావంతో వాణిచన్నిటి
నీ ఓర్పుకొని, నా అనసావకాలంలోవచ్చి నన్నుజూచి నాకన్నులవండ
వ చేశారు... శీలవశంగాని శశిని ఘోరతలంపుతో బాధపెట్టినాను—నీ
అడ్డిని అన్యాయంగా ఆక్రమించుకొని ఇంటనుండి వెళ్ళగొట్టాను—అ
కార్యకలాపాలన్నీ మర్చిపోయి, నన్ను క్షమించాలని నమస్కరిస్తున్నాను
మీ అత్తనడిలి తాళంచేతాలు కీసుకొని అగ్నిచండకావీ నీ అగ్నిచండచేసుకో—
మీ అత్త చ అగ్నివగళు— పోషించు... మవులీ!... శశీ! అబ్బా! బాధ
నకనేన అగ్నిచేపిలేదు—’ అంటూ స్వామి చెబుతూండగానే శశి
చూడటమిడిగా... ఇక చూడరాకలేక పోయానాడ. అరగంటవరకూ
అసారంగా బాధనకి తులనాన్ని విడిచింది స్వామిచే.

స్వామి భార్యభాగ సూరమ్మకు ధైర్యం చెప్పినాడు మవులి. స్వామి
అంతర్వేదియలు చేసుంచి అన్నదానం నష్టదానంకూడాచేసి, అనాధు
లహృదయాలకు ఆశండాన్ని చేకూర్చునాడు మవులి.

సుందర మందిర చావిడలో—సున్నిత ప్రేమసంధ్య చక్కటి కలాన్ని
మిట్టి, శ్వేతరంగులతో మెరిసిపోతూన్న కాగితాలపైన ఏదోవ్రాయబో
తుండగా—కారుమబ్బులను శనించుకొంటూ కళామిలితమైన శాంతి
తో, కళ్ళను చిరుతలగమ్మించే మవులికి మెరుపులాగున-పూలమొక్కల

మధ్యనుంచి కిలకిల నవ్వులతో చిక్కావచ్చింది శశి.

‘వచ్చావా? ఇవిగో ఇప్పుడే మొదలుపెట్టేను వ్రాయడానికి. అప్పుడే అడ్డంకులు పొందారంభమైనాయి, అంటూ చిక్కావచ్చి మొగంపెట్టి కాగితాలను నక్కకునెట్టి, పెన్నును జేబులోకితొలిచి, కాళ్ళముడుచుకొని కూర్చున్నాడు మాళి.

‘అప్పుడే కోపానికి కారణమైపోయినాను లాగుంది... ఇలాంటి అడ్డంకులు వస్తవనేకాబోలు పెళ్లాడనంటూ పారిపోయాను. నరే! అయితే నేనెందుకిక్కడా? అంటూ వెళుతుంటే ‘అయ్యో! నీదపిల్లవై అడుక్కోడానికి బయలుదేరుతున్నావా నీమి నేనుమాత్రం నిన్ను వెదకడానికిరాను. అది ఆలోచించి మరీకదులు. ’

‘మీరు జోగివేషం వేసుకొనివచ్చినా మానాన్నగారు అదరించలే అదరించరు. అడుక్కన్నానని నన్నంతగా ఆక్షేపిస్తున్నారు. మీరుమాత్రం అపని చేయలేదా? అంటూ దగ్గరకుజేరింది శశి.

‘అలాంటి బెంగపోడానికి—ఆనందం అనుభవించడానికి— కొత్త ముడుకనిపెట్టాను. నీవు చూశావా? ’

‘అబ్బే! వేనేమెరుగుదునూ? అంది అనూయకంగా.

‘ఇలారా! చూపిస్తా—’ అంటూ ఆమె కోమలహస్తాన్ని బట్టి దగ్గరకు లాక్కొని ముద్దులగ్నం కురిపించాడు.

‘అవేంపనులూ? మందనిచెప్పారు యిదేనా? ’

‘అబ్బే! ఇవికాపు ఇంకా చూపెడతా తా అంటూ బంగాళాగదిలోనికి తీసుకుపోయాడు/చేయిపట్టుకొని మవులి.

శం పూ ర్నం.

